

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

Na številko v oklepaju,
ki se nahaja poleg vsa-
kega naslova, prileplja-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (426)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
šlete naročnina. Prosti-
mo, ponovite jo takoj.

Ste. (No.) 425.

Chicago, Ill., 2. n o v e m b e r N o v e m b e r 1915.

Leto (Vol.) X.

Košček naseljevalnega problema.

Vrhovno zvezno sodišče je dne 25. oktobra izreklo važno razsodbo, ki je za naseljence v bodoče lahko velikega pomena. Nekoliko ruskih potnikov, ki so dejali, da nameravajo iti v Portland, Ore., so naseljeniški uradniki pridržali na Ellis Islandu in so jih hoteli poslati nazaj v Evropo, češ da so gospodarske razmere v Oregon slabe in da bi naseljenci zaradi tega lahko postali breme javnosti.

Sodišče je razveljavilo odlok naseljeniških uradnikov in Rusom je dovoljena naselitev. Sodnik Holmes je izjavil:

"Naseljeniški zakon se nanaša na pripustitev v Zedinjene države, ne pa v Portland. Bil bi čuden argument za naseljeniške uradnike, če bi se reklo, da se zabrani priseljevalec vstop v Zedinjene države, ker je delovni trg preveč obremenjen. In vendar bi bilo to bolj utemeljeno kakor prepoved priselitve zaradi razmer v enem mestu."

Odlok sodišča je gotovo pravičen, in čudno je pravzaprav le to, da je bil potreben. Ali tako je: Uradniki na Ellis Islandu mislijo, da je njihova dolžnost delati naseljencom toliko težav, kolikor je le mogoče; pa če jim ne da zakon neposredne prilike za to, jo izkušajo neposredno iztlačiti iz posameznih delov. Najbrže se jim zdi, da je bil naseljeniški zakon zato sprejet, da bi se čimbolj omejilo priseljevanje v Zedinjene države.

Toda to je kardinalna zmeta, in zakonodajci bi storili smrten greh zoper interese Zedinjenih držav, če bi hoteli res skleniti tak zakon.

V Ameriki je pač precej ljudi, ki bi najrajši zgradili kitajski zid na vseh naših mejah, ker se je v njihovih središčih vzgojil nativistični patriotizem, pa postavljajo svoja čustva nad vse. Oni mislijo, da živi le v rojenih Američanih "pravi ameriški duh" in da ga priseljenci kvarijo, da evropeizirajo Ameriko. Na srečo pa teh kratkovidnih ni toliko, da bi mogli pahnuti Zedinjene države v osamljenost, v kakršni so svojčas živeli azijske dežele.

Amerika potrebuje naseljence. Brez njih, brez njihovega fizičnega in duševnega dela se ne bi bila nikdar tako razvila, kakor se je. In če bi se priseljevanje danes preprečilo, bi se ustavil razvoj v bodočnosti.

Ne da se sicer tajiti, da so časi, ko pomnožejo priseljenci armado brezposelnih v Ameriki. Ali brezposelnost in od nje povzročeno gorje ni posledica svobodnega naseljevanja, temveč sad tukajšnjih socialnih razmer, plod kapitalističnega "reda."

Zakonodajstvo, ki ga imamo dandanes, zastopa interese posameznikov, in sicer interese tistih posameznikov, ki so najbolj v manjšini, interese kapitalistov. Ako bi se pa to zakonodajstvo zavedalo, da je njegova naloga najti in pospeševati interese Zedinjenih držav, toraj celote, splošnosti, bi se moralo njegovo delo do dna izpremeniti in kapitalistična politika bi se morala umakniti socialni.

V Ameriki ne bi bilo treba nobene brezposelnosti, če bi kongres in državne legislature in občine v prvi vrsti skrbele za potrebe splošnosti. Kajti v deželi je toliko nujnega dela, da ni tukaj niti izdaleč dovolj rok, da bi ga opravile. Če ne bi bilo nič drugega kakor ogromne plohe zemlje, ki so še neobdelane, bi že izpremenitev neplodnih tal v plodna zahtevala tisoč in tisoč sil. Armade delavcev bi bile potrebne za ureditev vodnih strug, jezer in nepravilnih vodnih tokov, za izpopolnitev prometnih prog, železnic, cest in potov, kanalov, brzav in telefonskih zvez, mostov in predorov i. t. d. Te armade delavstva bi pa s svojimi potrebami zopet povzdignile industrijo in tudi tukaj ustvarile pogoje za obilno delo.

Toda te reči ne prinašajo privatnim kapitalistom neposrednega dobička. Splošnosti bi neizmerno koristile; ali kaj je kapitalizmu mar, kar ne napeljuje profita naravnost v njegove žepce? Zasebni podjetnik ne vprašuje, česa je treba, ampak kaj se najbolje izplača njemu.

Da bi se delalo tisto, kar je najboljše za splošnost, bi morala splošnost organizirati delo. In za to bi morala biti splošnost lastnica vseh sredstev, ki so potrebna za delo. Tedaj bi bilo mogoče delati po velikem načrtu, ki bi vpošteval vse potrebe in porabil vse moči, kar jih je na razpolago. Tedaj ne bi bilo konkurence, ne bi bilo nadprodukcije, ne bi bilo kriz in ne bi bilo brezposelnosti. In tedaj se ne bi bilo treba bati, da je preveč ljudi, ampak čim več bi jih bilo, tem bolj bi bilo.

Zedinjenim državam in njihovi prosperiteti ne škoduje naseljevanje, ampak škoduje jim kapitalistični sistem. Ameriški kapitalizem tudi ni nasproten naseljevanju, kajti velika rezervna armada delavcev je za kratkovidne kapitaliste pravi blagoslov. Čim več je brezposelnih v deželi, tem bolj se lahko upirajo zahtevam zaposlenih delavcev. Če pa bi bila industrija v rokah družbe, bi pomnoženo število delavcev omogočilo, da bi se zboljšali pogoji. Priseljivanje bi tedaj odpravilo desertarno, dvanajsturno, štirinajsturno delo, s pomnoženim in sistemiziranim delom bi se pa tudi neizmerno povečalo narodno bogastvo, ki bi bilo tedaj res narodno.

Priseljevanje ostane za Zedinjene države problem, v katerem bodo vedno nešteta protislovja, dokler ne bodo Zedinjene države spoznale, da je pravzaprav kapitalizem problem vseh problemov. Če se Amerika enkrat obrabi in reši to vprašanje brez obzira na profitarstvo posameznih kapitalistov, se vsi ostali problemi, kar jih je gospodarskega značaja, in tudi mnogi drugi, igraje rešijo. Seveda je lože sitnariti pri ubogih naseljencih, kakor napovedati boj Rockefellerjem in tovarišem.

Illinoiški guverner pravi: Molite za mir! . . . Fabrikanti in eksporterji pravijo: Molite za vojno, za dolgo, veliko vojno!

Bodoče kapitalistične vojne.

Sodrug Shaw Desmond, član angleške "Independent Labour Party," ki potuje in predava sedaj po Norveškem, je pred kratkim govoril o zelo zanimivem problemu: O razmerju med stari evropskim in hitro se razvijajočim mladim azijskim kapitalizmom. Njegovo predavanje bi se tudi lahko označilo z besedo, ki je svojčas dosegla precej popularnosti, ki pa se je tudi zelo zlorabljala. Imenovalo bi se lahko "predavanje o rumeni pevarnosti."

Na neštetokrat ponavljano vprašanje, če je sedanja vojna zadnja, odgovarja sodrug Shaw Desmond, da ni. Po njegovem mnenju je pričakovati še razne nasilne konflikte, kadar trčita evropski in azijski kapitalizem skupaj, in tisti boji bodo, kar se tiče obsega in žrtev, še presegali sedanjo vojno.

Oni konflikti, ki se prično na tleh trgovske konkurence in boja med kapitalizmom dveh kontinentov, povzročijo tudi boj med "belo" in "rumeno" kulturo. Ako ne ugrabi Evropejci svojih postojank s tem, da uvedejo socialističen red, zmaga nedvomno Azija. Že sedaj je jasno, da bosta Kitajska in Japonska izrabili oslabitev Evrope s sedanjo vojno v svoj prid. Prepri med evropskimi državami se ne spravijo prav kmalu; v vsaki deželi posebej se pa razvnamejo silni boji med delom in kapitalom. Od azijskih kapitalistov ni pričakovati, da ne bodo izrabili kritičnega položaja Evrope v svojo korist. Azijski kapitalizem že sedaj posega po otokih Južnega morja, utrjuje se v Indiji, izteza roko po afriškem obrežju; glavna opora njegove moči pa ostane Azija "Azija Azijatom!" je geslo nezvetajočega azijskega kapitalizma, ki zahteva nerazdeljeno gospodstvo nad 500 milijoni Kitajcev, 60 milijoni Japancev in nad 300 milijoni indijskega prebivalstva.

V boju med evropskim in azijskim kapitalizmom ne le za gospodstvo v Aziji, temveč tudi na svetovnem trgu, ima azijski kapitalizem vse upanje, da zmaga. Koncentracija kapitala se vrši na Kitajskem in Japonskem z vrtoglavo brzino. Delavske plače v Aziji, zlasti na Kitajskem se neverjetno nizke. Poprečna meza industrijskega delavca znaša približno deset centov na dan; otročkom dajejo po poldrug cent. V veliki tovarni za stroje v Šangaju zasluži kvalificiran delavec po 20 centov na dan. Kapitalizem je zadnja leta zlasti na Kitajskem močno napredoval. Kitajska trgovina se je vkoreninila v Južnem morju, v Indiji, v Singapuru. Če izpodriva angleškega trgovca na svetovnem trgu bolje organizirani nemški trgovci, premaga tega v konkurenci zopet kitajski trgovci.

Čim hitreje pa se vrši kapitalistični razvoj azijskih držav, tem neizogibnejši je njih prehod v agresivno imperialistično politiko, tem neizogibnejši bo boj Evrope in Azije za kolonije, za gospodstvo na svetovnem trgu. Če začasno ločijo konflikti Japonsko in Kitajsko, je vendar zveza teh dveh držav prirodno in zgodovinsko veliko

bolj utemeljena kakor prehodna zveza Japonske z Evropo. S tem, da so evropske velesile v kritičnem trenutku pozvale Japonsko na pomoč, so priznale njeno veljavo v koncertu držav, in Japonsko ne pozabi na to dejstvo. Poslej bo glas Japonske močno odmeval v diplomatičnem zboru in nemara energično diktiral svojo voljo. Japonsko je imelo že doslej velike koristi od evropske vojne. Ne bo pa zadovoljno s tem. Cilj njegovih trdovratnih želja je Avstralija. Pa tudi po stepah Sibirijske se ozira z veliko poželjivostjo.

Boj med belim in rumenim kapitalizmom, ki je sprejel za sedaj obliko "mirnega boja" za trge, porodi neizogibno tudi oborožen spopad starega evropskega z mladim azijskim kapitalizmom. Tudi na vojaškem bojišču ima Azija vse prednosti na svoji strani. Kitajsko samo spravi ne le 30 milijonov vojske skupaj, ampak jo bo tudi brez posebnega truda lahko hranila. Poleg Kitajske pa ne stoji le "rumeno" Japonsko, ampak tudi "rjava" Indija. Ob prvem resnem vojaškem spopadu med belim in rumenim kapitalizmom ne ostane Indija prekrižanih rok ob strani. Indijske simpatije nikakor ne veljajo Evropi, ki je prinašala deželi le nasilstva in izkoriščanje, uničevanje in lakoto.

Petdeset let ne bo trajalo, da se skušni angleško gospodstvo v Indiji. Ali nacionalna in politična samozavest ne raste le v Indiji. Tudi po Kitajskem in Japonskem se širi. Azija se utrjuje gospodarsko in politično, v svoji notranjosti pa nosi kakor kapitalistična Evropa tudi kal nadaljnega zgodovinskega napredka, razredni boj in delavsko vprašanje. Že sedaj se opažajo poleg zvetajočega kapitalizma prvi začetki socialističnega gibanja v Aziji.

V teh nastavkih je rešitev Evrope, rešitev kopice ljudi belega plemena, ki se vpricho bližajoče se silne nevarnosti tako brezskrbno med sabo uničuje. Ako noče biti Evropa zadušena, po-teptana, pomandrana od mlajšega, močnejšega, bolj za življenje sposobnega kapitalizma, ima le en izhod — pot v socializem. Le socialistični red more podati Evropi prednosti v neenakem boju. Le uresničenje mednarodne ideje potom proletariata more odvesti boj nacionalnih kapitalizmov v drugo strugo.

Pred delavsko Internacionalno vstajata torej dve nalogi: Čim prejnjaz osvobodite socialističnega reda v Evropi, in obsežno mednarodno delo na polju strokovne in politične organizacije proletarev vsega sveta brez razlike narodnosti in plemena. Le mednarodna organizacija, ki združi proletare vseh barv in vsega sveta, more utrditi moč delavskega razreda v vseh deželah, oslabiti gospodstvo evropskega in azijskega kapitala, in rešiti "belo" kulturo Evrope pogina. Vpricho nove zgodovinske nevarnosti, ki je vse strašnejša od sedanje, z imperialistično vojno povzročene nevarnosti, se morajo socialisti naučiti, da premagajo ne le vse nacionalne, ampak tudi vse plemenske plotove.

ZMAGOVITI STROJ.

Večni nezadovoljniji in sitneži pravijo, da ni človeštvo pravzaprav od sivih dob neznane preteklosti pa do današnjih časov nič napredovalo, ker se v naših dneh prav tako neumno kolje in ubija kakor takrat, ko je bilo še barbarsko. Taki nadležni kritikasti pa vendar nimajo prav. Da se človeštvo mrevari, je sicer resnica; ali treba je le priznati, da se je metoda ubijanja naravnost čudovito razvila, in če bi kateri izmed starih faraonov, če bi kakšen Xerxes, Hanibal, Caesar ali Aleksander opazoval moderno bitko v Flandriji, na Ruskem ali pa v Srbiji, ne bi bilo njegovega strmenja ne konca ne kraja. Stara grška falanga je veljala za sijajen produkt vojne taktike; danes bi bila taka formacija naravnost smešna in nekoliko šrapnelov bi zadostovalo, da bi jo uničili. Katapulte, ki so jih rabili za naskakanje zidov, so bile čudeži tehnike; v primeru z današnjimi ogromnimi topovi in močnarji so bile otroške igrčke. Napredek uničevalne tehnike na suhem, na morju, v zraku, je tako ogromen kakor je ogromna pomnožitev mrtvih in pohabljenih v moderni vojni.

Vojna je bila nekdanj velik pretep; dandanes je to organizirana morilna industrija, in tudi na bojišču zmaga stroj. Orožje od male repetirne pištole pa do velikanskega oblegavalnega kanona je mašinerija. Z mečem je včasih vojščak v vsej vojni ubil enega človeka; s strojno puško jih sedaj v eni minuti lahko pomori tucat in še več. Karkoli je ustvarila tehnika, vse je v službi boga Marta, vse pomaga na kakršenkoli način, direktno ali pa indirektno ubijati in uničevati.

Toda čedrpav je videti, kakor da je vojna danes kakor v dobi trogloditov zopet najvažnejše opravilo človeštva, je vendar tudi še nekoliko mirnega dela na svetu. In potrebno je tako delo — navsezadnje že zaradi tega, ker bi bila brez njega celo plemenita vojna nemogoča. Svinčenke ne zadostujejo; treba je za vzvišen posel moritve tudi hrane, obleke in takih prostih, prozračnih reči.

Tudi v teh opravkih zmaga stroj. Celo v poljedelstvu, o katerem so ljudje dolgo mislili, da ostane do konca dni prihranjeno človeku in živini, nadomešča stroj boljnijolj ročno delo. Pred kratkim je šla po časopisu vest o novi mašini, ki žanje in obenem, kar spotoma na polju, tudi mlati. Profesor dr. Beverly T. Galloway, vodja državnega poljedelskega oddelka na Cornellovem vseučilišču, pa je imel te dni predavanje pri otvoritvi državne univerze v Albany o "Soli in o farmi bodočnosti," ter je naglašal, da izhaja po dobljenih poročilih že sedaj 360 farm v državi New York vsaka z dvojico pomožnih moči, medtem ko jih je bilo še pred par leti treba praviloma dvakrat, ob času žetve pa petkrat toliko. In pri tem je treba še vpoštevati, da je bilo, kakor je naglašal dr. Galloway, mnogo važnih iznajdb iz gotovih profitarjskih namenov nakupljenih in uničenih — kar ni po besedah profesorja nikakršna tajnost . . .

Predavatelj je na podlagi teh izkušenj izjavil, da je za uspešni razvoj poljedelstva v Ameriki treba predvsem preprečiti, da bi tukaj nastal poseben kmetiški stan. "Evropa," je dejal profesor Galloway, "nas uči v tem oziru, da je nastajanje posebnega kmetiškega stanu mogoče le na račun blagostanja in sreče prebivalcev na deželi. Intenzivno obdelovanje tal, kakršno opazujemo dandanes v Nemčiji in po nekaterih skandinavijskih deželah, pomeni izkoriščanje poljedelskih delavcev in obenem degradiranje celega sloja prebivalstva na stališče težko se trudčih in od vsakega življenskega užitka ločenih delavnih živali. To se mora preprečiti in se lahko prepreči z večjo porabo strojev. Mašinerija je tako mogočno napredovala, da se lahko ob času žetve popolnoma opusti najemanje tujih delavskih moči."

Ker je mogoče nadomeščati človeško delo celo v poljedelstvu s stroji, zahteva profesor Galloway, da naj se to zgodi, zato da ne bodo ljudje pehani v mračno življenje brez sreče in užitkov.

Če je celo v agrikulturi tako, da opravljajo stroji lahko delo namesto človeka, velja to gotovo še veliko bolj za industrijo. Te se je tehnika veliko prej polotila in tudi intenzivnejše se je pečala z njo. In tukaj ni treba šele zahtevati, da naj stroji prevzamejo človeško delo, kajti prevzeli so ga že povsod, kjerkoli je bilo doslej mogoče, in z novimi iznajdbami ga prevzamejo še nadalje.

Toda učeni predavatelj, ki ima gotovo dobre namene, je nemara sam opazil, da niso prinesli stroji večini človeštva tistega blagostanja in tiste sreče, do katere ima po njegovih besedah pravico. Zgodilo se je baš narobe. V tovarne prihajajo mašine, delavci pa odhajajo iz njih, in potem — no, potem iščejo zaman dela, ker ga prevzemajo mašine tudi v drugih tovarnah. Delavec brez dela pa ni le brez blagostanja, ampak brez najnujnejšega, in njegov delež na tem svetu je beda.

Profesor Galloway ima prav: Če more mašina delati namesto človeka, naj dela mašina. Človeka ni treba degradirati na stopnjo delavne živine. Človek ima pravico do užitkov in sreče.

Ali ravno s pomočjo strojev degradirajo človeka na stopnjo delavne živine. Z uro v roki kontrolirajo njegovo delo, da iztlačijo iz njega vso delovno moč kakor vsako kapljico soka iz limone.

Stroj naj razbremeni človeka in olajša njegovo življenje. Ali praksa kaže, da se to ne godi. Stroj povzroča brezposelnost in vse njeje strašne posledice; in stroj omogoča Taylorjeve sisteme.

Ali se je profesor motil o pravi funkciji stroja? . . . Ne; motil se je le o družbi. V kapitalističnem sistemu ne more mašina olepšati življenje človeštva, ker ne služi človeštvu, temveč le njegovemu lastniku kapitalistu. Profesorjeva želja se more izpolniti šele v socialistični družbi, ki bo sama lastnica produktivnih sredstev in jih bo rabila v svojem, družabnem interesu, torej v in-

teresu vseh svojih članov, iz katerih bo sestavljena.

Stroj prinaša blagoslov — onemu, ki ga ima in ki razpolaga z njim. Danes je to kapitalist. Kadar bo družba imela stroje in bo razpolagala z njimi, tedaj bodo njej prinašali blagoslov in tedaj ne bo človeških delovnih živali.

Stroj v posesti splošnosti ne bo služil Taylorjevemu sistemu, ne procentom, ne človeškim klavnicam. V družabni lasti bo družabna korist.

SUMLJIVA EKSPLOZIJA.

V Hopewell, Va., je zadnjo nedeljo ponoči v smodnišnici Du Pont nastala eksplozija. Požar, ki ga je povzročila eksplozija, je uničil dvoje skladišč. Od tistega časa je smodnišnica vseokrog zastražena, ker mislijo, da je bila eksplozija rezultat atentata. Ker ni bilo mogoče dobiti zveze s požarno brambo, se je sum še bolj utrdil. Škoda cenijo na 400.000 dolarjev.

Verjetno je na vsak način, da je bilo tudi to delo kakšnega fanatika, kakršnih se sedaj ne manjka po Zedinjenih državah. Taki ljudje smatrajo sami sebe za posebno plemenite idealiste, in svoja dejanja opravičujejo pred svojo vestjo s tem, da služijo "svoji domovini".

Ali če je že nekam težko razumeti, da ima človek kar dve domovini in da služi kakšnemu kajzerju, ko se je slovesno odrekal vsakemu vladarju, je še težje razumeti konfuznost, ki razsaja po takih glavah. Atentat na smodnišnico je vedno spojen z nevarnostjo za ljudi. Škoda, ki se napravi takemu podjetju, pa tudi ne zadene kapitalistov, temveč delavce. Kajti kapitalist skrbi vedno za to, da izravna škodo, če jo je utrpel. In ker so delavci najbolj neznašičeni, gleda v prvi vrsti, da se odškoduje ob njihovih plačah in ob njihovem pomnoženem delu.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

S Tunjico sva vzela rodbini ter se napolila proti Bosni. Leto dni sva potovala, preden sva prišla v tuzlanski kraj. Mnogo bede, lakote in mraza sva pretrpela spotoma. Ženi sta nesli vsaka po dva otroka, midva sva jima pomagala. Bog je tako ukrenil, da sem imel samo še dve hčerki; pet sinov mi je pomrl v Heregovini. Nočevali smo na poljih in v hlevih, delali smo pri dobrih in hudobnih ljudeh; z bratom sva se vpregala v plug in vlekla brazdo, živinska dela sva opravljala, da bi preživela rodbini. Kar mi zboli Tunjica. "Ne morem več, pravi, in otroci so gladni." Hvala Bogu, da je bilo poleti, pozimi bi bili vsi poginili! S podvojeno močjo sem delal za obe rodbini in tudi ženi sta se vpregli: mlajši smo, orali, drva sekali, težke vozove vlačili, pomagali smo zidarjem. Za betvico brašna smo delali ves božji dan. Če sem našel kje skorjico kruha, polovico jabolka, ognito hruško, sem pobral in nesel domov deci. Pri kmetih sem pobiral ostanke, celo pomije. In nikoli me niso videli otroci jesti. Nekaj milodarov smo dobili v pravoslavni hiši, nekaj smo zaslužili in tako smo prebili tisto leto. Zimovalji smo v vasi ob reki Krivaji. Usmiljeni Turci nas je nastanil v svoj prazni hlev. Naj se mu za to dobroto na veke godi dobro v njegovem raju! Brez njegovega usmiljenja bi bili zmrazili. Cunj nam je nanese, da smo zavijali otroke, in kadar naju z bratom ni bilo v hlevu, je kaduna s svojo hčerko posečala najini rodbini in jima prinášala živeža. Slišal sem nekoč o sveti kraljici, ki je nosila revežem brašno, toda tiste kraljice nisem poznal, videl pa sem zahaljeno turško kaduno in še zdaj se je hvaložno spominjam. Večkrat je rekla: "Toliko imate živih ust, pa ničesar, da bi vanja bacali." Dobra je bila kakor dober dan. Bodi človek katere vere in katerega stanu hoče, a pošten bodi in usmiljen, pa te čaka zveličanje."

Pero je umolknil in posrknil kave. Potem je nadaljeval, lahko pokašljujoč, iztegujoč roki pred se in zroč na dlani, kakor bi imel tam zapisan svoj žalostni životopis. In usipale so se njegove besede liki kleno zrno iz vevnice. "Dobro uro za Tuzlo na zvrnoški stran se začena niska Čaklavica-planina. Na njej se nahajata dve vasi: pravoslavna in turška Čaklavica. Do tja sva prišla z bratom. Tunjico je tam našla dobra sreča, ker ga je vzel za kmeta na svojo zemljo premožen Srb, ki mu je zgradil hišo in hlev. Skrajja sem pomagal bratu, da si ustanovi svoje gospodarstvo, potem sem gledal, kje najdem sam svoj kot. In glej, na rebrini za turško Čaklavico sem našel ob kolovozni poti majhno tratino sredi hoste. Kraj se mi je zdel kaj pripraven za naselbino in dolgo sem ga ogledoval; izpraševal sem v vasi, čigava bi bila tratina, in so mi rekli, da je brez-gospodarja. Začel sem tam graditi kočo in Tunjica mi je pomagala. Koliko je bilo trpljenja! Svoje streho sem imel, toda živeža ni. Tunjica je bil požel že prvo žito, letina je bila dobra; prinášal nam je vsak teden od svoje urode toliko brašna, da je bilo dosti za hčerki. Sam sem stradal in žena je stradala. Takrat sem šel v konak javit, da sem postavil kočo na carskem svetu, in prositi, snem li na tistem kraju iztrebiti hosto, kolikor je treba za njivo. In v konaku so mi rekli: "Kreči, kreči, kreči!" Tedaj sva začela z ženo krečiti hosto krog koče. Podnevi je svetilo solnce, ponoči je sijala luna na najino delo. Večinoma sva živela ob jagodah in lesnikah; če sva ujela verivico, ptico ali zajca, sva napravila prazniško kosilo. Če leto dni smo jedli že svoj prvi krompir. To je bil praznik! Potem sta zrastle na mojem posestvu česen in koruza. V svoji sreči sem se šilil z bratom, da on obdeluje tujo zemljo, jaz pa svojo lastno. Prilovica pravi: Svoja kočica, svoja svoboda, in da je bolj leži v grob nego biti tuji rob, toda bratu se je na tujem bolje godilo nego meni na lastnem. On si je v par letih kupil kravo in vola, jaz sem se domogel samo dveh koz. Da bi si zagotovil posest, sem šel v Tuzlo v konak prijaviti, da sem za carski zemlji izkričel in pridobil rodovitno zemljo. Zapisali so me med one, ki plačujejo sultanu davek, in naložili so mi desetino, ki sem jo plačeval deset let. Pred osmimi leti se je priselil iz Sarajeva v Tuzlo Turci Omer Sarajlija z odraslima sinoma Smajem in Atifom. Smajo je stopil v službo; nekaj časa je bil zaptija v Tuzli, pozneje je prestopil k vojakom. Iz Kolašina ob črnogorski meji je pobegnul in se pritepel zopet v Tuzlo. V Mahali je ukradel konja, v Morančanah ga je prodal. Ničče ni takrat izpraševal, je li blago ukradeni ali ne. Sarajlije so bile moja nesreča, z njimi se je začela prava moja beda. Stal sem že na trdnih nogah, imel sem svojo streho in ni mi trebalo beračiti kruha. Trden gospodar bi bil danes, da niso prišli Sarajlije."

Pero je izpil ostanek kave. Izvadil je izza pasu duhan ter si zvil svalčico. Vazko mu je podal goreč utrnek. Handžija je puhnil dva valčka dima, a precej je zakašljal. "Glej, brate, več ne smem pušiti. To znači, da pride kmalu mojih dni koncec," je rekel ter odložil svalčico. Nagnil je život navrej, skrižal roki na kolnih in se zazrl v tla, kakor bi se sramoval svoje bolehnosti. In dalje je pravil: "Nekega jesenskega večera pride Smajo s puško ob rami k Tunjici ter veli: 'Hajdi, brate, z menoj v Tuzlo, v konak te zavejo!' Tunjica se je prestrašil. Čez dan je potrgal koruzo, zvečer jo je hotel v hišo spraviti in oličkati. Prosil je tedaj Smaja, naj počeka, drugi dan se z njim napravi v konak. Smajo je privolil. Ostal je v hiši. Tunjičina žena mu je lepo postregla z večerjo in blazine mu je položila. No nenačuden poziv je i njež žadal strah. S solzami v očeh se je poslovila druge jutro z možem: 'Pak

ti idi z Bogom potujoč!' Moj brat je odbral polno torbo hrušk in orehov, da jih odnese Smajem otrokom. Odpravila sta se proti Tuzli, Smajo s puško naprej, Tunjica s torbo za njim. Spotoma sta na samotnem kraju ustavila in Turčin je ponudil sopotniku duhana, da si zavije svalčico. Moj brat sicer ni pušil, vendar pa ni odrekel. Vzel je duhan in papir ter jel viti. Med pogovorom dalje gredečo, zaostane Smajo, tako da je šel Tunjica pred njim. Pa glej turško izdajco! Tiho sname puško, pomeri, ustrelj mojega brata v hrbet ter ga prestrelj. Tunjica pade na pot z vikom: 'Po Bogu, brate Smajo, zakaj si me ubil?' Še enkrat je Smajo pomeril, pa tu je ranjenec kakor tiger skočil na nogi in se zagnal na morila. Dolgo časa sta se borila. In kakor zver je zatulil Tunjica: 'Pomozite, bratje, poginim, pogubil me je Smajo Sarajlija!' Na vpitje sta pritekla iz gozda neki Vidaković in neki Biberica. Smajo je pobegnul. Hotel je oropati mojega brata, ki je imel pri sebi dva dukata in tri kajme, pa časa ni bilo. Pot je bila vsa oškropljena s krvjo, hruške in orehi so raztreseni ležali po tleh. Tunjica se je še enkrat z vso močjo dvignil od tal, potem so ga bolečine premagale in vrglo ga je pet korakov daleč kraj poti na trato. Vidaković in Biberica sta ga prenesla na njegov dom, kjer je ležal osem dni, preden je umrl."

Handžija je posilil suh kašelj in mu prestrigel besedo.

"Vazko, nalij kave Peru in meni!" je velel Vilar.

Deček, ki je tiho in spokojno poslušal stričovo povest o usodi svojega očeta, je bleđ in mrkih očeh nalival kavo.

Mušić si je s požirkom zmolil usta in nadaljeval: "To se je zgodilo dobro leto pred prihodom avstrijske vojske. Leto dni je bil Smajo zapt. Ko je prekoračila vaša vojska Savo, so bili izpušeni v Tuzli svi zločinci, in tudi Smajo je dobil puško. Ko se je zasedba Bosne izvršila, je vzel han v Dubočnici v najem. Jaz sem kmalu zatem ubil na Majevici-planini volka ter ga nesel v Tuzlo okrajnemu načelniku Narančiču. Povaljal me je in me dobro nagradil. Narančič je bil prijazen in zgovoren človek. Velika je bila njegova pamet, Bože dragi! Vprašal me je to in ono. Potožil sem mu, da so mi Turki ubili brata in da hodi morilec Smajo Sarajlija svoboden po Bosni. Načelnik mi je ukazal, naj čez pet dni zopet pridem. Prišel sem in izpričal sem, da je Smajo, ki so mi ga pokazali vkljenjenega, pravi morilec. Nekaj tednov pozneje je sodišče pričlo kršćanskih in turških prič objavilo Smaju 'kaznjeno smrt'. Čitali so mu obsodbo po starem in novem zakonu. Bošnjaki so se izpraševali, kakšna je kaznjena smrt; niso je bili še vajeni. Smaja ni nihče videl: potihoma je izginil s sveta. No brat njegov Atif se ne posveti! Pičila ga kača! Vedel sem, da velja zakletve meni, ki sem bil brata ovadil sodišču. Za življenje se nisem bal, pač pa sem kmalu spoznal, da segajo Turki po mojem posestvu. V dolgih letih sem si bil izkričel dober kos ravne in rodovitne zemlje, ki je mejila ob njegove čaklavskih Turkov. Z močnim plotom sem zagradil to zemljo. In glej, nekega jutra vidim, kako so navalili Turki na moj plot in ga podirajo. Zagrabil sem sekiro, tečem k njim in vprašam, kaj to pomeni. Odgovore mi: 'Ta zemlja pripada vakufu, in ti idi po svetu, odkoder si prišel!' Ne — sem odgovoril — v konak pojdem, in tam si položim pravico. Ne vlada več turški sultan, ampak car čestiti. Moja uboga zemljica mi je toliko vredna kakor čestitemu carju njegovo prostrano cesarstvo. In sem šel k gospodinu Narančiču. Ko sem mu povedal, da nimam tapije na posestvo, da so pa pod sultanom radi videli, če je kdo začel trebiti hosto in pridobivati rodovitno zemljo ter plačevati desetino, kar sem pošteno storil, mi je načelnik objubil svojo pomoč. Tapije mi ni mogel dati, rekoč, da je nihče ne dobi, dokler ne bo zemlja premerjena, in da bo trajala ureditev morda še 20 ali 30 let. Poslal je orožnika z listom k čaklavskemu muktarku. Potem sem imel nekaj časa mir, a živl sem v velikih skrbih, ker vlada je šla Turkom povsod na roko. In ti so me ertili zaradi ovadbe. Oni so lastniki zemlje in povsod so se pravadali in motili narod in to še sedaj delajo: vsakdo si izkuša prilastiti zemljo, ki mu je najbolj pri roki. Nesreča je bila zame, da je zapustil Narančič Tuzlo in je prišel nov načelnik. Turki so začeli zopet ruvati proti meni. In nekega dne mi prineseta dva orožnika iz konaka odlok, da moram v tridesetih dneh zapustiti svoje posestvo, ki je pripisano vakufu v last. Zarjalu sem od bolesti kakor vol, ki dobi sekiro med rogova, pa hajdi naravnost v konak k načelniku. Ta je skakal pred menoj in se obračal k človeku, ki mu je prevajal moje besede na njegov jezik. Brez strahu sem mu govoril: Ako je prišla misel, porobiti moje zemljo, iz tvoje glave, onda ta glava ni pametnejša od kozje, ker si me obsodil, preden si me zaslišal. Načelnik je od jeze pihal, smešno skakal in mi zažugal osemdnevni zapor. Takrat sem se udaril ob prsi rekoč: Da, zaprite me na osem let, ne na osem dni, a pravica je le na moji strani, ne na vaši! S temi-le mozolastimi rokami sem izkričel zemljo, sultanu in carju čestitemu sem dajal desetino, po starem zakonu je moja in po novem mora biti! Res sem prišel v osemdnevni zapor in zemlja ni bila več moja. Tisti večer, ko sem se vračal iz zapora, se je prigodila na mojem domu strašna nesreča: zločinec je zažgal mojo leseno kočo. Menda je mislil, da sem že doma in se spečem v ognju. Pa jaz sem tisti-krat korakal preko vrhov Čaklavice-planine proti domu. Ko zagledam v daljavi žar ognja, sem

precej vedel, da gori moja koča. Z nadčloveško hitrostjo sem tekel domov. Ni mi bilo žal kože, ki itak ni bila več moja, a gnala me je skrb za usodo moje žene in otrok. Pred poslopljenj, ki je prasketalo v ognju, sem našel jokajočo hčerki in obe kosi, v sredi te gruča pa se je zvijala moja žena v strašnih bolečinah, vsa opečena. Skočila je bila po mlajšo hčerko v gorečo kočo, jo prebudila in pahnila čez prag. In za njo samo se je povailo plamenec Bruno ter vžgalo njeno obleko. Napol mrtva se je zgrudila k nogam obeh otrok. Mene je še spoznala. Iz njenega slabotnega javkanja sem razumel le besedo: Sarajlija! Sarajlija! Umrla je še tisto noč. Tako sem ostal sam z otrokoma. Tri dni sem hodil okrog pogorišča ter se poslavljal z zemljo, ki sem jo bil gnojil s svojim znojem. Hčerki sem dal služiti k Nikoli, ki je Tunjičin sin in je po mojem bratu prevzel kmetijo. Nikola mi je izročil svojega brata, tega le Vazka, da ga povedem k Andriji v Dubrovnik. Napotil sem se v Tuzlo. V konaku sem ovadil Atifa kot požigalec. Dolgo so me izpraševali in pisali na papir. Toda Atif je s pomočjo turških prič dokazal, da je bil oni večer, ko je gorelo na Čaklavici, daleč proč na Majevici-planini. Vrhutega so sodniki spoznali, da se je moji ženi v smrtnih mukah pač lahko nekaj bledlo o Sarajlijah, a izrečno ni povedala, da je zažgal Atif Sarajlija. Hodil je svoboden po Bosni in dobro se mu je začelo goditi. Toda on je požigalec in morilec moje žene, če ga sodišče ni kaznovalo, doleti ga kazen božja." Starec je utihnil in izpraznil fin-djan. Topo je zrl v tla.

Vazko je vstal. Krčevito držeč roki za pasom, je stopil pred strica in viknil: "Kakor gotovo sedi na svojem zlatem prestolu naš veliki pravoslavni Bog, tako gotovo se osvetim za mučno tetino smrt in za tvoje trpljenje, dragi mi amida-ža!" Njegove oči so se zasvetile, kakor bi se selne- ni žarek utrnul v biserni solzi. Vilarju se je zdelo, da je deček zrastel, odkar ga ni videl; njegov glas se je izpremenil, okrepil se je, prijetno se zadirajoč, je prehajal v možatost.

"Človek snuje, Bog boguje. Ti ne premišljuj o osveti, ki je v božjih rokah. Tvoje delo bodo opanke, ne maškovanje," je rekel Mušić.

Vazko je zganil z ramo. "Boj se onega, ki se Boga ne boji! Ne hodi volku v čeljusti!" ga je poučil starec. Vzravnil se je ter se okrenil k Vilarju. "Glej, gospodine Franjo, tako sem prešel na stara leta zopet v robstvo. Pol leta sva služila z Vaskom po vaseh, potem se je naju usmilil Karavajić. Dobremu gospodarju robujem. Spomladi sem hotel z Vaskom v Dubrovnik, pa zdaj se ne sme tako svobodno potovati. Ne puste zaptije."

"Bojje ti je tukaj, nego gospodariti poleg hudobnih in močnih sesedov, dokler ni redv v deželi," je rekel Vilar odhajajočemu handžiji.

Gospodine Franjo, gospodine Franjo, pridil kmalu zopet! Daniej povem, da si bil tukaj," je s praga viknil Vazko, ko je bil Vilar že na potu. Ta je pokimal. Mimogrede se je ozrl pod pristrežje na Mušića, ki je zopet vrtel košaro med rokama. Perov obraz je bil teman, dve strogi črti sta se mu razpoložili od nosu do konce ustnic, nad njegovim rjavim in žilastim vratom se je gugala albanska čepica, dolgi brk je pri vsakem potegljaju roke obrnil ob rameni.

39.

Zvečer mu je oddal Bierkopf zopet administracijo ter mu razložil, kakšnih popravil treba pri drah, žlebih in jezih. "Hvala Bogu," je rekel gozdar teh hlinil veselje, "hvala Bogu, da ste prišli in bodete sami jedli juhe, ki ste jo skuhal. Delavci niso več tisti, ki so bili nekđaj. Obudili ste v njih zahteve, zdaj jih sami izpolnjuje."

"Zakaj ne?" je odgovoril Vilar. "Kar je izpolnivega, vse naj se zgodi."

"Naj še! Mnogo je tistih, ki trkajo, malo jih je, ki odprejo. Zdaj zahtevaš deveturni delavni čas."

"Tudi drugod ga zahtevajo. Ako me naprosijo, naznanim i ta zahtevek deželni vladi. Zaradi tega mi ne more odtrgati glave. Delavcem treba olajšati njih bedo."

Drugo jutro je bil Vilar zgodaj na potu na Konj-planino. Vzel je se seboj instrumente, da jih nosi v prostore, kjer ga je čakalo inženirsko delo. Pragozd je bil ves izpremenjen. V vrhek je bil redkojši, ker mu je po večini že odletele listje, zato je bil v pritličju gostejši. Tu in tam se je nagonilo na debelih vejah in med njimi ter po bohotnem grmovju na kupe suhega listja, kakor bi si bil tam napravil gozdni mož zimska gnezda zase in za svojo mnogobrojno rodbino. Z drevoja in od onih gnezd je še vedno na gosto padalo listje kakor južnega zimskega dne težke snežinke z neba. Šumljanje padajočega listja je bilo slišno povsod, kjer ga ni oglušilo hrumenje po jesenskem deževju narasle Oskove. Njeni pritoki so žuboreli pod gorko odejo obilnega listja, ki je čakalo naliva, da se prepelje v dolino. Povsod je bilo podnožje nastlano kakor tla velikolepe dvorane v jutro po slavni gostiji, ki je trajala vso noč. Privrše vetrovi liki silne metle, privro nalivi in pospravi se vsa ta navleka. Kupi nastelje, ki so se nabrali v grapah in za skalami, segnijo je in sprhne pod snegom. V motni svetlobi med dreyjem je nekaj migljalo, kakor bi neki jesenski bog zaspano gledal na omrtvelo naravo in ji trudno namignaval. V listnatem predelu se je pragozd še le sedaj, ko je stal malone gol in oskubljen, prav odkril Vilarjevemu pogledu. Tista brstna srobotina, ki jo je poleti videl le v pritličnih partijah, se mu je pokazala jeseni v vsej svoji nagoti, razsežnosti in sili: mogočno se je razlezla in razpletla v širino in višino. Kakor je vrgla ta in ona vrsta ali kasta ljudi čez vesolje no človeško družbo težko, gosto razmreženo vrvi, ki brani, da svetli duhovi ne morejo dvigniti perutnje jasne misli in svobode, da drevesa pre- svete in svobode ne morejo rasti do nebes, tako

je zadrževal v pragozdu srobot pravilni in mirni razvoj rastlinstva; tu je skrivil kličepiaz in ovijač stebrasti bukvi ravno vzrast, tam se je oklenil liki zanka, vržena na jetnika, vitkega jesenoveca, stremečega v vlak, tam je prilil skozi grmovje do nežnega javora ter vrzel nanj pogubonoane okove. Kar ni bilo mrtvega, vse je objel ta sivo-kosmati zajedalec in izkušal ovirati v bujni rasti. Mimo oskubljenega vejčaja je zagledal inženir prizor, ki bi ga bil porabil za vsako izrednost v naravi dovtetni major Lisinski, da ga je videl, za veličastno pesem žalostinke. Na neki strmini je bila padla, bogve kdaj, močna hoja, razrahljana v koreninah, silnemu hrastu med rogovi. Še vsa zelena leži v hrastovem objetu in oba pričakujeta, solzeč se v jutranji rosi, smrti pod drvarsko sekirou.

Zrl bi gospodin Franjo v zanimivosti in tajnosti jesenskih šum, da ga ni tako zelo gualo k drvjarjem. Dobro ogret, je nenadoma pristopil k njim, ko so bili vsi zbrani pri zajtrku: nekateri goloroki, drugi ogrnjeni z razcepanimi suknjicami ali s kosi umazanih plaht. Ta je sedel, ta je čepel, oni je stal, držeč pred seboj polno skodelo. Kuhar Krpica jim je nalival prežganko.

"Zdravi, bratje!" je glasno in dobrovoljno pozdravil, ko da je stopil v domačo hišo. Zapazil je, da se je odprlo okno kolibe, pri katerem se je v nočni opravi pojavil paznik Gajer ter precej izginitil.

Tesači so iztegnili vratove in z izrazom veselja na obrazu so pogledali na gospodina Franja; nekateri so sneli čepice, drugi so dvignili desnice in po vojaško so pozdravili; mnogi so vstali. "Zdrav, gospodine Franjo!" so viknili smelejši.

Trkulja se je pretil skozi množico, stopil pred inženirja, ga prijel za desnico, da mu jo poljubi, pa Vilar jo je odtegnil. "Dobro nam bo, kakor črv v siru bomo živeli zdaj, ko si se povrnili, gospodar naš!" je monljol starec. "Ti si dober kakor pohlevni deček, a oni drugi so dobri kakor poletna toča."

"Gospodine Franjo," se je oglasil iz druhalj Batinić, "zlate odtiske puščavajo tvoje noge za seboj, iz tvojih oči padajo biseri. A drugi zrona nas kakor sestradani volk iz šume."

"Oj gospod želim, toliko da ste se povrnili, pa smo dobili dobro prežganko," je rekel iz gruč Slovencev bedasti in razmršeni Trdoglav. Pomolil je Vilarju skodelo pod nos, da pouda.

"Prej so nam jo kuhali iz mrčesnih praškov," je nekdo pristavil.

"Človek ne živi samo od prežganke; so še drugi obliki, katerih je deležen pošteniak," je rekel Vilar, široko se smehljajoč v zbor, kakor bi se bil od nog do glave navlek seliščie. Zazdelo se mu je primerno, da precej danes pove drvjarjem, da z odpravo znamk ne bo nič, ker bal se je, da bi mu jih pri prihodnjem izplačevanju ne metali pod noge. "Brateci," je rekel in njegove oči so posile prizanesbe — "brateci, znamk nočej odpraviti. Treba torej potrpeti in jih sprejemati. Ko bi nas rešil znamk, zvišali bi nam cenno živil za deset odstotkov."

"Kdo?" je zarohnel nekdo v ozadju tak močno, da je odmevalo od skale.

"Ako nam odpro ena vrata, zapro nam precej druga," je kliknil Batinić na ves glas in dvignil desnico.

"Kdo bi vprašal?" se je iznova zaslišal gromki glas iz ozadja.

"Nu," je odgovoril Vilar, izkušajoč pogledati preko krdela, "naš liferant Samojlo bi nam zvišal dogovorno z deželno vlado. Takšne znamke niso samo pri nas, običajne so po vsem Ogrskem."

"Bosna ni plačevala harača sultanu in ne bo ogrskim židom."

Vilarja je pogrela, njegovo lice se je zresnilo. "Kdo govori tam v zadnji tolpi?" je vprašal. Čez hip je velel: "Naj stopi naprej!"

V gruščah so se razmaknili ter naredili gaz. In stopil je predenj visok človek z močno in čedno brado, vzbočenih prsi ter smelega pogleda. Njegova obleka je bila delavna, toda snažna in samo na enem mestu zakrapana. Na glavi mu je čepel neoguljen fes, kakršnega ni bilo videti delavni dan pri nobenem drugem drvjarju.

— Ta človek je videl boljše čase. Gotovo je kakšna velika nesreča vzrok njegove nezadovoljnosti in odporosti — je pomislil Vilar in zopet se mu je pojavil običajni dobrotljivi in prizanesljivi smehlaj na obližju. "Tebe še nisem videl, brate! Ti si novinec tukaj. Kako se imenuješ?" je vprašal.

"Lazar Tunguz," je trdo odgovoril možak ter snel fes z glave.

"Čital sem tvoje ime v listinah. Si li Bošnjak?"

"Ne. Heregovec."

Vilar je osupnil ob tem odločnem glasu. Ugajal mu je samozavestni in junaški nastop človeka nižjega poklica, dočim mu ni ugajalo po ceni kupljeno in obilo plačano junaštvo oblastnikov.

"Dobro, brate! Čuješ, ti butaš z glavo ob skalo, ako hočeš tukaj kaj pre narediti. Pusti to delo meni, ki mi leži delavčeva blagodat tako zelo na srečo kakor lastna. Še bolj, ker vidim, da je delavec prikovan, a jaz sem vsaj svoboden, kolikor je človeku mogoče."

"U-u — gospodine Franjo, dobro moje!" je zavzdihnil Trkulja ter se zopet sklonil k Vilarjevi roki.

— (Nadaljevanje.) —

Anglija potrebuje vojakov, vojakov, vojakov. Manchester Guardian poroča, da se jih oglasa sedaj več kakor v prejšnjih časih vojne. Težave delajo le delodajalci, ki nočejo zagotoviti delavcem, da dobe zopet svoje delo, če se vrnejo a fronte. Taka je kapitalistična požrtvovalnost. Delavec naj zastavi zdravje in življenje; kapitalist zahteva od vojne le profit.

O oderuštvi.

V spodnjeavstrijskem obrtnem društvu je imel profesor prof Gleispach dne 12. februarja 1915 predavanje o novem pravu proti oderuštvi, ki je precej zanimivo. Spominjamo se, da je bilo pravo proti oderuštvi že z naredbo z dne 12. oktobra 1914 poostreno. § 1. naredbe smatra vsako dejanje kot oderuštvo, s katerim kdo koga izkorišča, ker je lahkomišljen, v zadregi, slaboumen, neizkuščen ali razburjen, tako da si proti svoji dajitvi da obljubiti drugo dajatev, ki je z vrednostjo njegove dajatve v očitno pretiranem razmerju. Tako oderuško ravnanje se lahko izvrši pri kupnji, zameni, zakupu ali najemu. V podjetniških krogih, zlasti pri trgovcih je ta naredba zbudila nekako razburjenost; zakaj kako lahko se ujame, ki vsak dan kupuje ali zamenjava ali zakupuje ali najema, v zanku poostrenega zakona proti oderuštvi. Profesor prof Gleispach je hotel torej razburjene trgovce in podjetnike pomiriti, ko jim je razlagal različne oblike oderuštva, ter skušal dokazati, da naredba vendar ni tako huda, kakor se zdi na prvi pogled. Industrijcem je povedal, da se zakon ne tiče medznedne oderuštva, ker se ni hotelo "glavno vprašanje razrednega nasprotstva sedanjega časa" povreči kazenski preiskavi. Delavci da imajo boljše sredstvo proti izkoriščanju, namreč organizacijo. Razen tega obsejajo tudi upravno pravne norme varstvo pred izkoriščanjem. Toda takoj na to je moral predavatelj priznati, da mnogo delavcev te upravne pravne norme ne varujejo, zlasti za domače delavce in služinčad je varstvo pred izkoriščanjem pomankljivo. Pri domačih delavcih se dogovorjene akordne mezdne znižujejo, če da primanjkuje blaga; služinčad pa izkoriščajo zlasti po mestih posredovalnice. Pregledal je pa gospod profesor, da se čisto tudi delavniški in tvorničski delavci plačujejo oderuško. Organizacija obseja samo del delavstva. Res je sicer, da prihajajo pridobitve organiziranih delavcev tudi neorganiziranim v prid, toda ne vedno in ne povsod. Prav nič bi torej ne škodovalo, če bi obsejala naredba tudi medzno oderuštvo.

Predavatelj je govoril proti oderuški mitnini pri oddajanju stanovanj siromašnim slojem v najem in proti podcenjevanju obrtniških izdelkov po prekupeih, n. pr. trgovine s pohištvo na prap mizarjem, dalje proti oderuštvi malih kmetov, ki se vrši na različne načine; le medzno oderuštvo v tovarnah in delavnihkah smatra za zlo, katerega naj se otresejo prizadeti sami.

Na enem mestu svojega predavanja je rekel prof Gleispach: "Kaznujemo najmanjše oškodovanje na imetju, če se izvrši s tativino, poneverbo in goljufijo, in res ne moremo razumeti, zakaj naj bi bilo bistveno drugače, čim gre za izkoriščanje, zlasti kerso po večini žrtve izkoriščanja navadno slabiči, ki bi potrebovali varstvo."

To je popolnoma prav; toda zakaj bi to ne veljalo tudi, če podjetje delavcu ali delavcem plačuje mezdo, s katero ne morejo živeti?

Dasi se v tem ne strinjamo s predavateljem, mu moramo pa pritrditi popolnoma, če smatra oderuštvo s cenami za večje zlo nego tatvino. Pravi namreč o tem: "Izredni dogodki in razmere, ki se tičejo gospodarstva celega prebivalstva, morejo dovesti do tega, da se izkoriščajo vsi sloji prebivalstva. Vzemimo, da je gospodarsko ozemlje zaprti od vseh strani, da se neobhodno potrebuje nahajajo, kakor na primer žito ali moka v rokah razmeroma malo oseb ali v rokah dobro organizirane majhne skupine, ki jih ne da v promet, da poskajo cene, da doseže blago zaradičje visoke cene, ki povzročajo omejitve za zdravejše in potrebnejši živili, ki oškoduje gospodarstvo in zdravejše milijonov prebivalcev, potem bi bila kolektivno izvedena tatvina tega blaga ali tatvina, ki bi imela za posledico sorazmerno razdelitev, manjše zlo kakor pa pravno varovano stanje. Tudi lastništvo je končno le oblika, ki naj ima namen kar najugodnejše pospeševati obstoj vseh; varstvo lastnine je samo toliko časa opravičeno, dokler ne povzroča večjega zla nego obvaruje pred njim."

Profesor prof Gleispach je izrekel tukaj jako drzno misel. Vse naše socialno gibanje gre za to idejo, da današnja lastninska oblika ni primerna, da bi dovedla do blagostanja, in da povzroča več zla nego ga obrani. Poštene meščanske učenjake je šele svetovna vojna poučila, da ta lastninska oblika ne služi splošnemu blagru, marveč le onemu "strogo urejeni skupine", ki jo tvori razmeroma majhno število oseb. Delavstvo se bori že sto let vede in nevede proti tej lastninski obliki. Če hočemo delavno prebivalstvo očuvati pred izkoriščanjem "strogo organizirane skupine", potem mora država z svojo avtoriteto in oblastjo poseči vmes

ter ustvariti lastninsko obliko, ki jamči za čim popolnejši dobrobit vseh prebivalcev. Če uvidijo to, možje kakor prof Gleispach, je to dokaz za to, da prodira socialna misel našega časa v kroge, ki so doslej bili jako malo dostopni takim mislim.

ZA OHRANITEV CELIH KMETIJSKIH.

Tiste naše čitatelje, ki so bili rojeni na deželi, bo zanimala naredba, ki jo je avstrijska vlada izdala proti razkosovanju kmečkih posestev.

Že v mirnih časih se je v različnih krajih število samostojnih kmetijskih posestev manjšalo. Posebno sta škodila dva vzroka: razkosovanje in zapiranje kmečkih posestev. Prekupeji so pokupili zemljo, jo razbili in pri posameznih kosih dobro služili. Pa tudi veleposesniki so kupovali zemljo in jo zapirali, da bi povečali svoja lovišča, a mnogo ljudi je bilo razlaščeni.

Zato objavljena cesarska naredba z dne 9. avgusta določa, da se sme zemljo, ki je namenjena poljedelstvu, med živimi prenesti ali prodati le z dovoljenjem posebne komisije. Isto velja za več nego 10letne nakupe. Večkrat pa je prodaja v interesu dosedanjega posestnika pripravljiva in zato naredba nima namena prav vsake prodaje prepovedati, pač pa treba gledati, da se v vsakem slučaju presodi dopustnost prodaje z ozirom na interese skupnosti. Komisija sme dovoliti prodajo, če ta ne nasprotuje splošnim interesom na ohraniti samostojnega krepkega kmečkega stanu. Izjemoma je prodajo dovoliti, če se drugače ne da preprečiti popolnega propada kmetije; pa v tem slučaju naj se poišče primernega kupeca.

Pravni posli, katerim komisija ni pritrdila, so neveljavni; zemljkniški prenos brez pritrdila komisije, se ne bo upoštevalo.

Zgorajšnje določbe pa ne veljajo za zemljo, ki je vpisana v deželno desko, v knjigo železnice ali nafta, ali pa leže v ozemlju mest z lastnim statutom ali v občinah pretežno mestnega značaja. Ravno tako ne veljajo zgorajšnji predpisi za zemljišča, ki očitno presegajo obseg ene kmetije. Najvišja meja za obseg take kmetije je povprečni donos v šestkratni višini, ki je potrebna za ohranitev družine 7 glav. Besedica "očitno" pove, da se gre v tem slučaju za veleposestva v najozjemem pomenu.

Pač pa veljajo zgorajšnje določbe za razne pravne posele pri zemljiških varovancev in cerkva in pri odprodaji zemlje pri skle-

njenih dvojninah na Tirolskem. Dovoljenja od strani komisije pa ni treba za prodajo zemlje za namene vojskovanja, javne uprave in javnih ali druge koristnih naprav in javnega prometa, za obrtne, industrijske in rudarske naprave, pravni posli, med zakonci, živimi in v vrnjenosti in v svaštvo v ravni črti do četrtega kolena.

Na sedemdeset vsake okrajne komisije se ustanovi zemljiško prometna komisija. V nji bodo predstojnik sodišča ali kak drug sodnik, zastopnik okrajnega glavarstva, zastopnik občine in zastopnik glavne kmetijske korporacije. Proti odloku te krajevne komisije je mogoča pritožba na deželno komisijo. Komisije morajo hitro poslovati.

Zelo lahko bi se preprečile dolge zgorajšnje cesarske naredbe pri prisilnih dražbah. Zato mora sodnik, predno izda odpravek o domiku, vprašati komisijo in če ta ne dovolji, ne priznati domika.

Vsak tisti, kdor bi iz spletarskega namena proti tej cesarski naredbi, pedal napačne ali nepopolne podatke, dobi denarno kazno do 500? kron ali zaporo do 6 mesecev.

Krvava končano kosilo.

Dunajski listi poročajo: Na oni strani Soče leži vas Mariano, kjer so se pred nekaj dnevi vdomačili sovražniki. Nekoga dne krog polne smo opazili, da obudejajo častniki zvanj pred neke hiše; bilo jih je 36. Sredi kosila sprožila naša baterija salvo; ena granata se je razpočila sredi med častniki, tako da je bilo to njihovo zadnje kosilo — kosilo mrtvih. Učinek je bil strašen: miza in častniki so bili kakor pomeдени.

Od neke druge baterije so videli častniški štab, general je šel s svojimi častniki proti fronti. Naenkrat padene naš tretji sredi družbe. General in nekaj častnikov je padlo, drugi so se razkropili. — Pomene smo videli častnike hiteti v ranjenim. Drugi strel je zadel tudi te. Nato je prišlo sanitetno vozovje, ki je odneslo generala.

Vojne dopisnice.

Nemška vojna pošta je ekspe-dirala tekom prvega leta vojne 4 milijarde vojnih dopisnic. Poštnege osoba je bilo lani 3100, letos pa 13.000—14.000, sedaj odhaja na bojno polje dnevno 4500 vreč raznih dopisnic.

Monopol za električno silo.

Na Nemškem se čimdalje bolj zavzemajo, da se proizvodnja električne sile monopolizira. Na Saksonskem je zveza občinskih elektrarov sklenila že pred začetkom vojne, da se s sodelovanjem vlade navadita dve centrali s troški 50 do 60 milijonov mark na javno pravni podlagi in da se v ta namen nakupijo obširna premogova polja. Vojna ni ustavila predel za ustanovitev tega občinskodržavnega monopola. Razvoj časa zahteva velikih central, ki morejo celo ležati ali province oskrbovati elektriko. Samo v takih veliki centralah se more električna sila proizvajati poceni, kar je pogoj za nadaljni razvoj električne uporabe. Le za take ogromne naprave se izplača, da se napravijo čalinske zapore, da se regulirajo reke, ali da se nakupijo veliki prelojnovniki; le velike centrale morejo oskrbovati z elektriko vsa mesta in vasi obsejnejšega okolišja. Od central, kar jih obstoji sedaj, so največje v javni lasti večina drugih so meščani obratili, pri katerih so večinoma najbolj udeležene razne mestne občine.

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 24. januarja 1891.

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kanso.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
 Podpreda.: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
 Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
 Blagajnik: FRANK STARCHICH, Box 245., Mulberry Kans.
 Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 33, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
 MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
 ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POBOTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
 FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
 MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
 ANTON KOTZMANN, Box 514, Frontenac, Kans.
 Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolije pošiljati, gl. tajnika

Vse denarne pošiljave pa gl. blagajnika.

Še ena posledica vojne.

V zadnjih treh mesecih je že število porodov na Dunaju zelo zmanjšalo. V prvih devetih mesecih vojne je bilo število porodov še normalno, ali med tem so možki odšli v vojno, in to se zdaj čuti. Pred meseci so ustanovili na Dunaju dom, kjer bi lahko rodile ženske v poklicnih vojakov, a ta dom so zdaj zaprli, ker ni pacijentinj. Na Dunaju je nad 2000 babic, ki se bridko pritožujejo, da nimajo nič opraviti in da nič ne zaslužijo. Babice imajo svojo posebno organizacijo in so se na zbrcovanju te organizacije jako razburjeno posvetovali, kajti bilo storiti, da bi imele zopet kaj dela. Ker pa so spoznale, da ni pričakovati, da bi v svoji stroki prišle do dela, so se ponudile za strežnice v vojaških bolnicah, češ, da imajo medicinsko izobrazbo in bodo strežniško službo bolje opravljale, kakor druge strežnice.

ta in začel trkati. Oglasil se je ženski glas. Prosil sem oproščanja, ali gospa me je poklicala v sobo in rekla: "Moj slepi sin svira. Govorite ž njim par besed, kako ljubo mu bo." Šel sem takoj za gospo v sobe, ki so bile v neredu, poznale so se posledice vojne, samo glasovir je bil cel. Pri glasovirju je sedel mladenič. Bil je slep. Mati in sin nista hotela zapustiti svojega doma niti v ognjn granat. Mati mi je predstavila sina in nato je sviral Wagnerja, Schuberta, Beethovena in Chopina. Sviral je umetniško, dva kilometra izza fronte. Nikdar ne pozabim tega mladeniča, nad katerim je divjala vojna z vso grozoto, ali se ni dotaknila njegove duše.

Več vojakov!

"Birmingham Post" je dobila od lorda Kitchenerja poslanico na narod v Birmingham glede rekrutiranja v tamošnjem mestu. V tej poslanici se pravi, da mora imeti Kitchener več vojakov in še veliko več vojakov, če se hoče ohraniti armada, ki stoji v polju, na svoji dosegedni višini. Kitchener apelira na vse moške, ki so zmogni nositi orožje, naj vstopijo v armado, če nočejo, da bi bilo življenje njih sodeležanov nepotrebnost ogroženo.

Kadar se bo socializem očitno bližal zmagi, bodo farji tako drli pod njegovo zastavo, da se jih bo komaj branil.

Idila sredi groze.

"Journal de Geneve" objavlja iz pisma nekoga francoskega vojaka: "Večraj zvečer sem stal na straži v neki majhni vasi. Nemeti so navalili na nas. S svojimi ljudmi sem se skril v neki hiši. Ko ležem, zaslišim od nedaleč, kako nekdo igra na glasovirju Beethovenovo sonato. V tej mrtvi vasi, med razvalinami ta prekrasna glasba! Takoj sem vstal, da preiščem, odkod dohajajo ti glasovi. Spoznal sem, da prihajajo nekje izza moje sobe. Poiskal sem vrn-

Trimesečni račun Avstrijsko-Slovenskega Bolniško Podpornega Društva v Frontenac, Kans.

OD 30. JUNJA 1915 DO 30. SEPTEMBRA 1915.

Števílo društva	Kraj društva	DOHODKI											IZDATKI									
		Šmrtninski sklad članov	Bolniški sklad	Upravni sklad	Rezervni sklad	Izvarnad. prispevki	Šmrtninski sklad članic	Upravni sklad članic	Rezervni sklad članic	Tristop	Premembni prihodek	Skupni prihodek	Šmrtnina u. pogr. troški	Bolniške polpore	Izdatki za izdatki	Skupni izdatki	Posilano na centralo	Iz gl. blag. toplačne bol. podp.	Število članov	Število članic		
1	Frontenac, Kans.	57.35	117.75	18.84	4.71	41.00	38.83	2.04	1.02	—	25	281.79	—	206.00	65.79	88.71	84.92	56	37			
2	Chicopee, Kans.	12.94	25.50	4.08	1.02	8.50	8.86	.48	.24	—	54.94	150.00	41.00	150.34	61.28	—	—	17	12			
3	Newburg, Kans.	9.85	24.75	3.96	.99	8.25	6.51	.42	.21	—	288.22	150.00	114.00	3.31	41.22	172.01	—	—	12	7		
4	Mineral, Kans.	57.16	123.75	19.80	4.95	43.25	36.04	2.18	1.09	—	107.25	—	47.00	—	47.00	64.50	4.25	21	8			
5	Weir, Kans.	25.44	47.25	7.56	1.89	15.75	8.73	.42	.21	—	153.16	150.00	132.00	.27	282.27	45.47	24.58	28	16			
6	Yale, Kans.	37.92	64.50	10.32	2.58	21.50	15.54	1.00	.50	—	98.01	150.25	103.00	.08	292.33	6.59	11.66	20	9			
7	Fleming, Kans.	19.08	45.00	7.20	1.80	15.00	9.12	.54	.27	—	245.48	150.00	96.00	.55	246.55	152.22	3.29	50	22			
8	Jenny Lind, Ark.	61.61	158.25	25.32	6.33	52.75	35.20	2.24	1.12	—	225.57	—	79.00	.58	79.58	146.00	—	47	22			
9	Breezy Hill, Kans.	7.59	18.00	2.88	.72	6.00	6.06	.42	.21	—	343.07	—	274.00	—	274.00	69.07	—	73	40			
10	Cherokee, Kans.	27.95	69.00	11.04	2.76	23.00	6.66	.42	.21	—	41.88	—	10.00	.12	10.12	31.76	—	8	7			
11	Adamson, Okla.	11.03	27.75	4.44	1.11	9.25	5.70	.42	.21	—	141.04	—	.60	.60	140.44	—	—	31	7			
12	Maynard, Ohio	49.92	112.50	18.00	4.50	37.50	29.43	1.72	.86	—	59.91	—	20.00	.24	20.24	42.05	2.38	15	7			
13	Franklin, Kans.	21.49	46.50	7.44	1.86	15.00	10.56	.64	.32	—	254.43	—	183.50	—	183.50	70.93	—	52	30			
14	Corney, Iowa	7.45	20.25	3.24	.81	6.75	1.71	.12	.06	—	104.56	—	17.00	.46	17.46	87.10	—	21	11			
15	Winter Quarters, Utah	23.55	55.50	8.88	2.22	18.50	5.25	.36	.18	—	40.29	—	30.00	.20	30.20	13.98	3.79	9	2			
16	Black Diamond, Wash.	45.79	134.25	21.48	5.37	44.75	—	—	—	—	114.44	150.00	172.00	.10	322.10	14.14	71.80	25	6			
17	Ely, Minn.	10.94	19.50	3.36	.84	7.00	3.30	.24	.12	—	254.64	—	163.00	.47	163.47	91.17	—	60	—			
18	Witt, Ill.	5.87	14.25	2.28	.57	4.75	.60	.06	.03	—	45.30	—	—	.12	.12	45.18	—	10	4			
19	Huntington, Ark.	6.00	14.25	2.28	.57	4.75	.60	.06	.03	—	28.41	—	—	—	28.41	—	—	6	1			
20	Pleasant Valley, Pa.	5.00	14.25	2.28	.57	4.75	.60	.06	.03	—	27.85	—	—	.94	94.00	—	66.15	6	—			
		\$395.19	\$1,351.50	\$216.48	\$54.12	\$454.75	\$271.69	\$16.32	\$8.16	\$3.00	.75	\$2,971.90	\$939.25	\$1,871.50	\$7.57	\$2,818.66	\$1,399.53	\$287.62	623	285		

DOHODKI CENTRALNE UPRAVE:

Gotovine dne 30. junija 1915. \$1,001.85
 Krajevna društva poslala v gl. blagajno. 1,399.53
 Skupni dohodki \$2,401.38

IZDATKI CENTRALNE UPRAVE:

Šmrtnina za Vincenc Strova dr. št. 6. \$ 150.00
 Šmrtnina za John Konduš dr. št. 8. 150.00
 Šmrtnina za Ivana Frank dr. št. 9. 150.00
 Šmrtnina za Josef Heidinger dr. št. 2. 150.00
 Šmrtnina za Karl Grehek dr. št. 19. 150.00
 Šmrtnina za Anton Vehar dr. št. 4. 150.00
 Šmrtnina za John Osepek dr. št. 8. 39.25
 Del šmrtnine za John Osepek bol. podp. 287.62
 Društvom doposlani primankljaj bol. podp. 50.00
 Za izgubo levoga očesa Lovreca Gregorčič. 13.80
 Seja gl. odbora. 2.94
 Poština tajnika. 1.97
 Brzojavni. 16.00
 Dnevnice nadzornikom in blagajniku. 2.90
 Vozni stroškov. 3.75
 Trimesečna plača predsedniku. 91.56
 Trimesečna plača tajniku. 12.50
 Trimesečna plača blagajniku. 1.00
 Trimesečna plača zapisnikarju. 7.50
 Trimesečna plača nadzornikom. 1.00
 Skupni izdatki \$1,431.09

RAZDELJENO SKUPNO POMOŽENJE.

Gotovine dne 30. sept. 1915. \$ 970.29
 Posojilo na prvo vknjižbo zemljišč. 300.00
 Posojilo na note. 1,272.10
 Fruštvni znaki. 9.90
 Skupno pomoženje dne 30. sept. 1915. \$2,552.29

MARTIN OBERŽAN, gl. predsednik.

JOHN ČERNE, gl. tajnik.

FRANK STARCHICH, gl. blagajnik.

Glavni nadzorni odbor:

PONGRAC JURŠE
 MARTIN KATZMANN
 ANTON KOTZMAN

Avstroogrsko prebivalstvo po stanovih.

Zadnje ljudsko štetje dokazuje, da v avstroogrski monarhiji še vedno prevladuje kmečki stan; dve petini vsega prebivalstva se preživlja s kmetijstvom in gozdarstvom. V poljedelstvu, ribarstvu in gozdarstvu je zaposlenih 30.100.000 oseb, v industriji pa 8.410.000; dalje v trgovini, prometu in savarovalništvu 3.316.000, v rudarstvu in fužinarstvu 742.500, stavbeni obrti 940.000 in v domačem gospodarstvu 1.138.500 oseb. Uradnikov, učiteljev, duhovnikov in umirovljencev je 3.060.000, vsa poklicia 1.249.000 oseb.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDITVA. IZHAJA VS. KI TOREK. Lastnik in urednik: Jugoslovenska delavska sindikalna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.10 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglasni po dogovoru. Pri spremembi bivaličja je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih neredit, je posiljati predhodniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Women's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

KLERIKALCI IN MEHIKO.

Katoliške organizacije v Ameriki so besne in predsednik Woodrow Wilson je izgubil skoraj vso njihovo naklonjenost, ker je po sklepu panameriških republik priznal Carranza za predsednika v Mehiki.

Venustiano Carranza pač ni naš mož in ne bo vpeljal socialističnega sistema v Mehiki. Imenuje se konstitucionalist in spada med tiste vrste demokrate, ki so jih v Evropi porajali revolucionarni časi štiridesetih let preteklega stoletja.

Nobenega povičja torej nimamo, da bi se ogrevali za Carranza, in če se nam zdi, da je storila ameriška vlada prav, ko ga je priznala, mislimo, da je bilo to najpriljubnejše sredstvo za ohranitev miru med Zedinjenimi državami in Mehiko.

Ker pa smo mi le realisti, medtem ko so cerkveni ljudje najčistejši idealisti, bi morali biti pravoverni katoličani v Wilsonovim ukrenem še bolj zadovoljni kakor mi in hvaliti Boga, da nas je obvaroval vojne in izgledil v Mehiki pot do miru.

Pravijo, da preganja katoliške cerkev. Pravijo, da so njegove čete plenile po katoliških cerkvah, da so morale katoliške duhovnike, da so silovale katoliške nune.

Nedvomno so se v Mehiki godile okrutnosti. Bila je civilna vojna, in da ni bila med tistimi tolpami, ki se imenujejo vojštvost, disciplina posebno razvita, je zelo umevno. V Evropi se bojujejo "najkulturnejši narodi" pa vendar prihajajo od vseh strani poročila o strahotah in grozodejstvih, ki bi se zdeli človeku nemogoča.

Ali katoliška cerkev ne spada med neznane veličine in tudi nje-

ne fraze niso od danes. Kadar sliši človek njeno tarnanje, mu ni treba vleči roba iz žepa; vsakega vzdihla bi bilo škoda, kaj šele solze. Družba rimskih popov in njihovih bačkov je povsod "preganjana," kjer ne izroče vse oblasti in moči njenim rokam.

V Mehiki se je katoliška cerkev navadila po španskem vzoru gospodarovati, in strašni greh Carranza je v tem, da noče ležati na trebuhu pred domišljivimi farji in sprejemati njihovih ukazov.

V Mehiki vlada med širokimi sloji ljudstva silna beda. Škofije in samostani in cerkev sploh je pa tekom stoletij nagrabila ogromna bogastva, in njena gospodarska moč ji je pomagala do velikanskega vpliva v vsem javnem življenju.

V Diazovih časih se je cerkvi dobro godilo. Huerta, razbojnik in morilec na predsedniškem stolu, je protežiral pokopstvo. Zato sta bila oba sveti cerkvi všeč. Carranza ne poljubuje farških copat, zato je treba kričati, da preganja ubogo, trpečo cerkev, in provocirati če mogoče novo revolucijo v prid kloštroru, fajmoštroru in škofom.

Ko je bil Carranza vprašan, kakšno je njegovo stališče glede na cerkvena vprašanja, je odgovoril:

"Konstitucionalna vlada v Mehiki ni preganjala ne katoliške vere in duhovnikov, ne duhovnikov kakšne druge cerkve. Nekoliko katoliških duhovnikov je zbežalo, ker so se zbal, da bodo obtoženi in kaznovani zaradi političnega podpiranja Huerte in severnih izdajalcev pod poveljnštvom generala Ville. Konstitucionalna vlada bo pribavila veljavo mehiškanskim zakonom, ki garantirajo svobodno izvrševanje vsakega veroizpovedanja, ter štiti domače in inozemske duhovnike, ki se ne vmešavajo v politično življenje dežele."

To je po nazorih nepristranskih ljudi popolnoma v redu. Ali katoliška cerkev bo to imenovala tiranstvo in despotizem in zatiranje, kajti ravno politična moč je njen cilj po vsem svetu.

Ali noč tudi v Mehiki ne more biti večna in težko preizkušeni deželi je le želeli, da bi čimprej izginil klerikalni mrak, v katerem je masa duševno in telesno stradala. Klerikalizem je ustvarjal tisti milje, v katerem so si mogli krivoloni tirani in razbojniki prisvajati najvišjo politično moč in jo držati v svojih krempljih.

Klerikalizem je pripravil razmere, v katerih je dežela padala iz krize v krizo. Klerikalizem je pospeševal vpliv tujih kapitalistov.

Državni urad za delavsko statistiko v Jefferson City je izdal javno, ki daje nekoliko pregleda o delavskih mezdah po tovarnah in delavnicah v državi Missouri. Vsega skupaj je v tej državi zaposlenih 224.000 tovarniških delavcev.

Med temi jih je 40.000, ki zaslužijo po 15 do 20 dolarjev na teden, 35.000 po 12 do 15 dolarjev, 2400 po 10 do 12 dolarjev, 10.000 po 9 do 10 dolarjev, 9000 po 7 do 9 dolarjev, 3900 po 5 do 7 dolarjev, 18.000 jih je zadnje leto zaslužilo po 20 do 25 dolarjev, 8000 pa čez 25 dolarjev na teden. 10.000 tovarniških delavcev zaslužuje po 5 do 7 dolarjev, 9000 po 7 do 9 dolarjev, 5400 po 3 do 5 dolarjev, 3600 po 10 do 12 dolarjev, 816 po 15 do 20, in le 235 več kakor po 20 dolarjev na teden.

Srbska tragedija.

Če se ne zgodi nekaj takega, kar bi se moralo smatrati skoraj za čudež, je usoda Srbije zapčatena in konec njene samostojnosti neizogiben. Zavezniki, na katere se je zanašala in za katere se je žrtvovala, so imeli zanjo mnogo lepih besed; ko je pršel čas, da bi bilo treba dejanj, se je pa pokazalo, da niso pripravljeni zanj in da jim manjka sposobnosti, deloma pa celo volje.

To niso sedaj več "besede zlomislernih kritikastrov;" ampak od tega sklepa mora priti vsakdo, če opazuje vojni razvoj na Balkanu in politične dogodke v Londonu in Parizu, pa če čita angleške časopise in poročila iz zavezniških oficielnih krogov. Poznavaleci položaja in vodilni državniki na Angleškem izjavljajo, da ne morejo poslati Srbiji pomoči, ki bi prišla pravočasno tja. V Dardanelah se je zavezniška kampanja poneorečila. Nemška in bolgarska armada si že podajata roki. Srbi so skoraj obkoljeni. Od vseh strani pritiska nanje premoč in po človeški uvidevnosti je nujnost, da kapitulirajo ostanki njihove armade, le vprašanje kratkega časa.

V Solunu so zavezniki izkrcali nekoliko vojštv. Mnogo hrupa je bilo zaradi tega po časopisih, ali kdor je gledal s treznimi očmi, je moral razumeti, da to ne more biti izdatna pomoč. Prevoz francoskih čet v Solun je bil mogoč le po morju, in da ne more priti v kratkem času preplajati velikih armad, si vsakdo lahko na prstih izračuna. Proti silno zmanjšani srbski vojski pa prodira od severa 400.000 nemških in avstrijskih vojakov, od vzhoda pol milijona Bolgarov, in če se jim pridruži le majhen oddetek Turkov, ima morda četrtilijona Srbov cel milijon sovražnikov zoper sebe.

Usoda Srbije je tem žalostnejša, ker ji ne grozi le konec državne samostojnosti, ampak je gospodarsko in človeško uničenje v njej strašnejše nego v katerikoli od vojne prizadetih dežel. Hudo je trpela Belgija; silno je bila pomandrana Poljska. Opustošenje Srbije presega nesrečo teh dežel.

Kakšne posledice bo imel srbski polom za končni izid vojne, se danes ne more uganiti. Zavezniki so prepozno spoznali veliki pomen južnega boja za svojo kampanjo, in da bo njihovo stališče vsled izgube Srbije zelo oteženo, je jasno. S tem seveda še ni rečeno, da je zmaga Avstrije in Nemčije že zagotovljena, ali tajiti se ne more, da je poraz Srbije za centralni državi velikanski dobiček, morda večji od vseh uspehov, kar sta jih doslej dosegli na ostalih bojiščih.

V Londonu se odgovornim krogom polagoma odpirajo oči, pa spoznavajo, da so napravili vojštkne in diplomatske napake, ki postanejo lahko usodopolne za angleško svetovno gospodarstvo. Če imajo zavezniki še toliko notranje sile, da lahko še sedaj popravijo napake, je vprašanje, na katero bo šele bodočnost odgovorila. Vsako prerokovanje je v sedanjem trenutku nezmisselno.

SVETOVNA PROHIBICIJA.

Ves svet postane suh in Amerika bo imela zaslugο, da odpravi alkohol z našega planeta. Kadar se to zgodi, doseže človeštvo vrhunec sreče.

V Ameriki bo splošna prohibicija uvedena še ob času, ki ga doživlja sedanja generacija. Po Hobsonovem mnenju se posušila država Ohio že pri sedanjih volitvah; to bo imelo velik vpliv na zasedanje prihodnjega kongresa, ki gotovo sprejme njegovo predlogo in da uvedbo splošne nacionalne prohibicije na glasovanje v vseh državah.

Hobson je enak mnogim ljudem, ki poslušajo vedno eno pesem, pa mislijo, da lahko sodijo o godbi sploh. On pripoveduje, da si more ameriški narod le tedaj ohraniti obstanek, če bo trezen. Pravi, da strupi alkohol človeka, ki se mu vda. Misleči ljudje so to spoznali, in tudi narodi so odprli oči, kar dokazuje Rusija, kateri sledi Francija, Nemčija, Anglija.

"Prohibicija" na Ruskem je taka, da je v Petrogradu sedaj videti več pijanih ljudi kakor prej. Po navedenih deželah so pač premišljali, na kakšen način bi omejili pijačevanje nad vojaki — ali le do gotove meje. Pred bojem, zlasti pred bajonetnimi naskoki jih pa celo namenoma opajajo, ker bi se količak rahločutnejši ljudje zgrozili takega klanja in jih je treba otmoti, da podivjajo. Sicer je pa s Hobsonovimi nauki tako, da priznajo pač vsi pametni ljudje potrebo treznosti. Zato se pa vendar ne more napraviti vse gorje tega sveta samemu pijačevanju in prava treznost se ne more pričakovati od prohibicije.

V ločici prohibicionistov je pa še neka napaka. Sklicujejo se vedno na interese človeštva. Od prohibicije pričakujejo zdrav, močan, trden rod. No, brez alkohola se lahko živi. Ali da bi bil človek, ki se mora bati vsake kapljice alkohola,

Izven vsakega dvoma pa je danes, da ni le nesposobnost, ampak naravnost hudodelsko, če se še nadalje stavlja vse na edino karto zavezniške zmage. Z Balkana prihajajo že zelo usodne vesti, zaveznikom skrajno neprijetne; v Londonu, Parizu in Rimu že prav resno vpoštevajo možnost, da se pridruži za Grška in Rumunija Nemčiji. Če se to zgodi, bomo čitali razdražene članke o izdajstvu, ali dejatev ne izpremeni nobena razburjenost, in razuntega je vsa sedanja vojna polna dokazov, da je današnjim državam pogodba in obljuba toliko vredna, kolikor jim prinaša koristi. Usoda Srbije bi tak obrat seveda še odločneje zapečatil. Ali tudi brez tega je njen položaj obupen, in njen sedanji boj je pravzaprav le še samožrtvovanje za interese drugih.

Taka tragedija je vedno presunljiva, in nas bi se morala dotakniti tudi tedaj, če ne bi bila z njo spojena tragedija jugoslovanstva. Kajti tudi če ni mrtva ideja jugoslovanstva združitve, je vendar naravno, da ji je s srbsko katastrofo prizadeta velikanska škoda. Celο če bi se vojna sreča še tako odločno obrnila, da bi naposled na vseh črtah zmagali zavezniki, da bi prisilili Nemčijo na kolena in razdelili Avstrijo, bi bile izgube v Srbiji ogromen deficit nove Jugoslavije.

Največji greh je, vsakakr storila z bukareškimi mirom, ki je na Bolgarskem pripravil tla za sedanjo vojno. Grehi na Bolgarskem niso bili nič manjši in nesrečni vpliv Ferdinanda Koburžana je bil največ kriv druge balkanske vojne. Ali kljub vsemu ne bi bila smela Srbija pozabiti na glas razuma, ne bi bila smela sodelovati pri ponižanju svojega sorodnega sosedu in omogočiti bi bila moralni balkanski zvezo, ki bi bila varovala solidarn Balkan zoper zunanje napade.

Če se je na nekaj časa zdelo, da se morda približuje vsaj formalna rešitev jugoslovanstva vprašanja, se mora danes priznati, da pokriva to nado zopet gosta tema. Nemara bo treba to rešitev iskati na vse drugačni podlagi, nego se je mislilo. Najsigurnejše in najpopolnejše pa bi se ta rešitev dosegla z zmago socializma, ki bi v solidarnosti vseh narodov dal opravičeno neodvisnost vsakemu narodu.

Žaloigra na Balkanu mora vsakega resničnega prijatelja svobode še bolj vzpodbuditi za boj za socializem — za pravi, nekaljeni, resnično mednarodni socializem.

POŽAR NA MOLU.

Zadnji četrtek je ogenj uničil v Seattle, Wash., pijer 14 družbe Dodwell and Co. ob Broad Streetu. Škoda, ki jo je povzročil ogenj, cenijo na pol milijona dolarjev.

V soboto predtem je prišel v Seattle parnik "Ixon." V skladišču na omenjenem molu je bila še razna kitajska in japonska roba, ki jo je bil ta parnik pripeljal; svilnato blago v ceni dveh milijonov dolarjev, ki je bilo tudi z Ixionom pripeljano, je bilo pa že odpravljeno dalje proti vzhodu.

Nasprotno pa je bilo v skladišču še blago, katero je imel omenjen parnik odpeljati v Azijo. Dodwell and Co. je agentura angleške pomorske črte Blue Funnel, ki je odpravljala zadnji čas na svojih parnikih mnogo budičaste žice, strojev in svojih vojnega materiala za Rusijo.

Tudi za ladjo Ixon je bil pripravljen tak tovor za Vladivostok. Že v torek zjutraj sta bila storjena dva požigalska poizkusa na tem molu. Obakrat je bil ogenj v zarodku pogašen. V četrtek je bil pa po nazoru gasilcev povzročen z bombo, ki je bila vzgana z netilno nitjo.

Kruppovo podjetje v Essenu je prizvelo od holandske vlade stavbo dveh križark. Zgradila bo ladji pod nadzorstvom nemških inženirjev v Amsterdamu in Rotterdamu. — Hm, hm, Holandija je nevtralna. Ampak včasi je že delala tak obraz, kakor da se pridruži vsak čas nasprotnikom Nemčije. Gotovo niso pri Kruppju pomislili na to, kajti drugače bi bilo povsem nemogoče, da bi gradili ladje, ki bi utegnile danes ali jutri škodovati Nemčiji. Kajti pri Kruppju na...

Guberners Dunne v Illinoisu apelirna na prebivalstvo države, naj se "zahvalnega dne" vsega-mogočnemu zahvali za neštete dobrote, ki jih je leto prineslo, razuntega pa naj moli, da se vrne mir v Evropo. Za kaj naj se zahvalijo tisti, katerim je prineslo leto samo bedo? In zakaj naj se Bog nadleguje z molitvijo za mir, ko je že lani pokazal, da se ozira na te molitve toliko, da je spravil izza tega še Turčijo in Bolgarsko na vojno?

TEHNIKA NAPREDUJE.

To je pravzaprav njeno bistvo. Tehnika in napredek sta neločljiva. In človeštvo napreduje tako kakor njegova tehnika. Ko ni znalo zidati koč in hiš, je moral prebiti pod milim nebom ali pa v skalnatih brlogih. Sedaj živimo v palačah — če ima namreč dosti denarja. Sicer spi tudi danes lahko za kakšnim plotom. Ko ni poznal blaga, šivanje in drugih krojaških sredstev, je hodil človek nag po zemlji, pozneje se je odeva s kožami ubitih živali, danes izdeluje obleke iz svile in baršuna, iz platna in suknja. Ko je bil človek še divjak, se je prepal s kolom; danes rabi v boju strojne puške in 42centimetrskinožnarje.

In napredek tehnike ne pozna meja. Od večerajšnjega koraka k današnjemu, od današnjega k jutrnjemu. Hvalabogu. Kajti če ne bi bilo tako, bi morala tudi umetnost človeškega umora okameniti, vojna taktika in strategija bi pa postala dolgočasna.

Toda militarizem se ni treba bati enoličnosti. Izumitelji skrbe zanj bolj kakor za produkcijo kruha. Tudi "nemilitaristična" in pobožna, bogaboječa Amerika ne zaostaja na tem polju. Pravkar je National Security League razstavila novo inučevalno sredstvo, ki dela svojemuzumitelju Geo. F. Russellu vso čast. Pred kratkim so časopisi poročali o torpedu, ki se lahko strelja po zraku. Velik triumf je bil to. Ali Russell ga je prekosil. Njegov torpedo ne more zgrešiti svojega cilja, kajti če je bil tak inučeval doseg le toliko časa v oblasti strelica, dokler ni zapustil cevi za lansiranje, ostane Russellov torpedo do zadnjega trenutka v njegovi roki, ker ga lahko brezčično ravna in tudi med letom izpreminja njegovo smer, dokler se ne zapiči v sovražno ladjo in jo razdene. Russell pravi, da se tak torpedo n. pr. v N. Yorku lahko odpošlje s kateregakoli visokega poslopja, pa zadene vsako ladjo, ki bi se bližala luki. Profesor Herschel Parker pa pravi, da je ta aparat velevažno sredstvo za narodno obrambo.

Novi zračni torpedo ima dvojno krilo in dvojne vijake, na vsakem koncu po enega. Dolg je sedem čevljev in lahko prenese 500 funtov eksplozivnih snovi. Skozi zrak hiti z brzino 200 milj za uro, kar gotovo ni polževo.

Zapojmo hoziana, pa se pripravamo na vest o novi, še učinkovitejši morilni iznajdbi.

Duhovnik Schmidt noče umreti.

Prizivno sodišče države New York v Albany se bavi sedaj z vzklicem katoliškega duhovnika Hansa Schmidta, ki je bil pred dvema letoma zaradi umora svoje ljubice Ane Aumüller obsojen na smrt. Schmidt je svojčas priznal strašni umor. Sedaj pa prekliče je to priznanje in njegov zagovornik Alphons Koelble zahteva nov proces na podlagi baje novih dokazov ter pravi, da ni Schmidt izvršil umora, ampak da je umrla vsled nedovoljene operacije, katero da je na njej izvršil Schmidtov prijatelj Muret.

Obtožbo zastopa distriktni pravdnik Robert C. Taylor, ki predlaga, da naj se priziv odkloni, češ da ne navaja zagovor v resnici nobenih novih momentov. Vse, na kar se sklicuje Schmidt, mu je moralo biti znano že ob prvem procesu. S tem materijalom, na katero opira obramba sedaj svoj predlog, je Schmidt že enkrat pogorel, ko je zahteval nov proces.

Zdi se, da je le od apelnega sodišča odvisno, če reši Schmidt življenje, ali če umre na električnem stolu. Na pomiloščenje, ako bo njegov priziv odklonjen, pravijo, da ni upati, kajti sedanji guvernerr države New York je bil pred tem državni pravdnik in je sam zastopal obtožbo proti Schmidtu. Slučaj je enak onemu policijskega lajtnanta Beckerja, ki je tudi pred kratkim umrl na električnem stolu v Sing Sing. Tudi njega je tožil sedanji guvernerr Whitman.

Edina slovenska Husova slavnost v Chicago bo dne 28. novembra u Narodni dvorani.

Viljem daje sedaj bolgarskim princem in generalom železne križce. Bolgari bodo imeli z Viljemom še težji križ kakor železen.

FAYEVA ZAROTA.

Zadnja zarotniška afeta, s katero imajo napraviti Zedinjene države, obsega mnogo skrivnostnega, doslej še nepojasnjenega; obsega pa tudi nevarnost, da postane razmerje med Ameriko in Nemčijo še bolj kritično kakor je bilo v slučaju Lusitanije, Arabic in vseh tistih zadev, zaradi katerih se je lok tako napenjal, da je že parkrat hotel počiti.

Negotovo je doslej, kakšno vlogo je igrala v Fayevi aferi oficijelna Nemčija. Vsekakor je zelo močan sum, da je bila berlinska vlada v zvezi z nameravanimi atentati in da je bil Fay od nje najet za to delo. Vsaj po njegovih dosedanjih izjavah bi bilo to slutiti, medtem ko pravi nemški veleposlanik grof Bernstorff, da ne pozna Faya in da gotovo ni v njegovo zadevo noben višji nemški uradnik zapleten, ne v nevarnosti, da bi se zapletel vanjo.

Kakor je znano, so prijeli Faya in njegove tovariše ameriški zvezni uslužbeni z obdolžitvijo, da so se zrotili z namenom, da bi poganjali ladje, ki vozijo vojne potrebščine za zaveznike, v zrak. Razuntega mislijo uradniki tajne službe, da so bili zarotniki v zvezi z eksplozijami, ki so se primerile v raznih ameriških tovarnah, in ki so bile še za bodoče nameravane. Izrečen je bil tudi sum, da ni bilo v zaroti le tistih par oseb, ki so jih prijeli, ampak da jih je zelo veliko število in da je zarota razpredena preko vseh Zedinjenih držav.

Gotovo je za vsak način, da ni šlo za malenkost in za diletičante fantazije, ampak da so osumljenci delali po obširnem načrtu, da je bilo delo premišljeno in smotreno organizirano, da so delali z velikimi sredstvi, in da je že zaraditega več kakor verjetno, da so morali imeti še druge pomagače in podpornike.

Doslej so prijeli Robert Fay, Walter L. Scholz, ki je baje Fayeve svak, dr. Herbert Kienzle in Paul Daech; razuntega je pod varščino 25000 dolarjev za zaslusanje dne 4. novembra Max Breitung, tajnik Oil Well Device Co.

Breitungovo ime je že enkrat tekmo te vojne igralo znatno vlogo; ali takrat je šlo za strica Maksovega. Edward N. Breitung, banakar, rudniški baron in ladjarjski podjetnik, je začel vojno kupil ladjo "Dacia" od Hamburgsko-ameriške črte, pa jo je, nakreano z bombažem, poslal v Nemčijo. Anglija je napovedala, da bo zaplenila ladjo, češ da je po mednarodnih pogodbah prodaja ladje iz vojskujoče se dežele po izbruhu vojne neveljavna. Dacijo pa so potem vjele francoske bojne ladje. Med Francijo in Zedinjenimi državami se je zaraditega izmenjavala diplomatska korespondenca, ki pa ni imela nobenih posledic. V Washingtonu so se postavili na stališče, da je bila zaplenba opravičena.

Njegov nečak, Max Breitung, je sedaj obdolžen, da je priskrboval zarotnikom denar, večinoma za njihove načrte.

Priča proti Breitungu je neki Pavel Seib, tudi Karl F. Oppegaard imenovan. Njemu je Breitung baje pri neki priliki izročil 112 dolarjev z nalogom, naj kupi eksplozivnih snovi, ki jih je Fay potreboval pri svojih eksperimentih. Policija pravi, da je bil ta Seib uslužben pri kemičarju C. L. Wettigu. Ta je od Seiba izvedel o kupčiji in je obvestil francoski konzulat. Prišel je Seib baje iz Stockholma na Švedskem.

Ko je bil Fay zaslusán, je izjavil, da je hotel le vijake ladij, na katerih se vozi municija, razdevati z minami in da ni imel nobenih načrtov zoper tovarne v Ameriki. Tudi taji, da bi bil dobil od kogarkoli v tej deželi kakšna navodila ali pa denarja. Šef Flynn od zvezne tajne službe pa pravi, da je Fay sam dejal omenjenemu Seibu, da je razdejavanje kemičnih tovarn najboljše sredstvo, da se prepreči izvoz municije za zaveznike.

Policija trdi, da je izdal Fay razun onih 4000 dolarjev, o katerih sam priznava, da so mu bili na razpolago, še okrog 26000 dolarjev, odkar je v Ameriki, pa bi rada spoznala vire, iz katerih je prišel ta denar.

Seib je pravil policiji, da mu je Fay ponudil petstotisoč dolarjev, če pripravi kapitana neke ruske, z bakrom nakreane ladje do tega, da se s svojo barko "ponesreči" ob nemškem obrežju. Nadalje pravi policija, da so hoteli zarotniki pogratiti betlehemske ječlarne in zrak; neki trgovec je baje slučajno izvedel o tem načrtu in pokazal policiji sled. Zelo sumljivo je tudi to, da se je primerila v Remingtonovi tovarni v Bridgeportu eksplozija dne 19. oktobra, baš en dan izza Daechejevega obiska v tem mestu.

Fay je, ko je bil zaslusán, gledal, da razbremeni nemškega vojnega in mornariškega atašcja v Ameriki, obenem pa je govoril o svojih službah v Kanadi, kjer je baje tudi na podoben način delal za Nemčijo. Policija misli, da ve mnogo več, nego je doslej povedal. Zadnje dni je tudi priznal, da se piše njegovo ime prav "Fae."

Po njegovih izjavah ga je najel šef diplomatske tajne službe Jonnerson ter mu dal 4000 dolarjev z obljubo, da dobi še sredstev, če bo treba. V Ameriko je prišel meseca aprila z nemškim potnim listom, in je takoj obiskal dr. Kienzla, katerega ni prej nikdar videl. Za priporočilo mu je služilo pismo, katero je bil pisal dr. Kienzl svemu očetu v Nemčijo, lastniku največje tovarne za ure na vsem svetu; ker je dr. Kienzl v tem pismu opisaval, kako zalagajo ameriška podjetja zaveznike z municijo, je Fay baje mislil, da bo z njim lahko govoril o stvari.

O svojem delu je dejal Fay sledeče: "Hotel sem zadržati izvoz municije iz te dežele. Bil sem v strelnih jarkih in sem videl, kako so granate ubijale vojake. Izračunal sem, da pride na dvajset granat en mrtev vojak, in vedel sem, da rešim življenje mnogih nemških vojakov, če morem zadržati le eno ladjo, da ne doseže zaveznikov. To je bil moj cilj."

Priznal je tudi, da je bil pripravljen plačati Seibu ali komurkoli 500.000 dolarjev, ako bi se s kakšno prevaro ladja z bakrom tako zapeljala, da bi jo nemške bojne ladje vjele.

Zvezni pravdnik Snowden H. Marshall pravi, da vodi sled, ki se je dobila iz Fayevega papirjev in drugih informacij, do mož, ki upravljajo nemški denar v tej deželi in ki so nabrali mnogo milijonov dolarjev za nemško propagando, za sleparije s potnimi listi in za druge temne posle. Zato je pričakovati še več aretacij.

Fay ali Fae torej pravi, da je hotel reševati življenje nemških vojakov. Tako je govorila tudi nemška vlada, ko je šlo za Lusitanijo. Tako je govoril Dumba, tako so govorili vsi, ki so v Zedinjenih državah rovarili in kalili mir.

Plemeniti ljudje! Kdo bi jim mogel kaj zameriti, ko so imeli tako idealen cilj? Življenje so hoteli reševati, nič drugega ne. Fay je v zakopih računal, koliko nemških vojakov pobijejo granate. Le zato je hotel preprečiti izvoz granat iz Amerike.

Človek bi se kar klanjal temu idealizmu, če ne bi bila hinavščina tako debela, da jo lahko slepee tipa. Zakaj vruga pa so pravzaprav nemški vojaki v zakopih? Ne rahločutni Fay, ne filozofični Bethmann Hollweg, ne plemeniti Bernstorff nam ne bodo dopovedali, da so šle nemške armade v Belgijo študirat ondodne zgodovinske spomenike in v Srbijo gledat, kako se pleše kolo. Viljem, ki se sedaj vsakih pet minut emeri, jih je poslal ubijati. In njemu in vsej visokorodni sodrgi tudi na tem ni nič ležee, da padajo nemški vojaki. Ne gre jim do srca ne smrt sovražnikov, ne smrt njihovih ljudi. Le zmagati hočejo. In izvoz municije iz Amerike jih ne boče v oči zaradi njihove ljubezni do nemških vojakov, ampak zato, ker bi nemške armade lože in uspešneje ubijale, če ne bi bilo tega izvoza.

Ako bi bilo kajzerju in njegovim pozlačnim tolovajem in njegovim špionom in zarotnikom res toliko na tem ležee, da se ne bi žrtvovalo življenje nemških vojakov, jim ne bi bilo treba zadržati vojne. Mir naj bi bili ohranili, pa jim ne bi bilo treba nič računati, koliko granat ubije enega vojaka.

To licemerstvo je treba torej odločno odkloniti. Zlasti pa ne more imeti nobene veljave za nevtralnó Ameriko; kajti Zedinjenim državam ne more biti francoskega ali srbskega vojaka nič manj žal kakor nemškega ali turškega, in kdor nam pripoveduje, da je hotel reševati življenje enih, ne more pričakovati nobenih simpatij od resnično nevtralnega človeka, ki ve, da ima varstvo enega življenja le ta namen, da se lože uničuje drugo življenje.

Za zarotniško početje Faya in njegove "gange" torej ni v Ameriki in z ameriškega stališča nobenega opravičenja. Pa tudi z obče človeškega stališča ga ni. Za Zedinjene države obstoja le dejstvo, da so prenašali zarotniki evropsko vojno na naša tla in tukaj dejansko rušili našo nevtralnost.

Nerešeno je le še vprašanje, če ima uradna Nemčija kaj deleža pri tej zaroti. Fay pravi, da je nemški častnik in da je bil v zakopih. Ako je to resnično, tedaj je stvar na vsak način zelo sumljiva. Kajti kako bi bil mogel kot častnik priti iz Nemčije, ne da bi mu bile pomagale nemške oblasti? Prišel pa je v Ameriko z nemškim potnim listom, in to je že zelo blizu dokazu, da je bil res od nemške vlade ali pa od visokih nemških oblasti naravnost poslan v Ameriko in da je tukaj opravljal naloge, ki jih je oficijelno dobil v Berlinu. Težko je sicer v tem slučaju verjeti, da ne bi nihče pri nemškem poslanstvu ničesar vedel o tej stvari; ali tudi če bi bilo to resnično, ne bi bilo v bistvu nič izpremenjeno.

Če se pa izkaže, da je Fay, kakor je sam izjavil, dobil uradne naloge v Nemčiji, tedaj je ta afeta še bolj kočljiva kot je bila Dumbova, in tedaj imamo nenadoma zopet ostro krizo med Zedinjenimi državami in Nemčijo.

Tako spravljajo evropske militaristične države neprenehoma Ameriko v kritičen položaj in v nevarnost. Ni jim dovolj, da se kolče iz mori in ruši in požiga še skoraj po vsej Evropi, ampak siloma bi rade zapletle še Ameriko v svoj krvavi pes.

V tem je najmočnejši dokaz, da niso taki konflikti kakor sedanja vojna, le vprašanja direktno prizadetih držav, ampak da so to svetovni, mednarodni problemi. In ponavljanje takih grozot se ne more preprečiti narodno, temveč le mednarodno.

Vse te afere, ki jih preživljajo Zedinjene države, zahtevajo že danes silen napor, da odvrnejo krvavo nesrečo od te dežele. V vseh teh aferah so pa tudi snovi bodočih nevarnosti; in da se te odvrnejo, kolikor je mogoče, je treba pri sklepanju miru ne le tistih, ki se danes tepo, ampak vseh, ki morejo biti v bodočnosti prizadeti. To so pa države in narodi vsega sveta. Tudi bodoči mir je pravo mednarodno vprašanje, in garancije more najti le v mednarodni organizaciji sveta.

OGENJ V KEMIČNI TOVARNI.

Ponoči od petka na soboto je izbruhnil v kemični tovarni William Jobbins blizu Aurore, Ill., ogenj, ki je napravil za 100.000 dolarjev škode. Požar je nastal v starem posloppju in požarna bramba je imela velik trud, da je preprečila vnetje novih zgradb.

V tovarni se izdelujejo kemikalije za Anglijo in zaveznike, zategadelj sumijo tudi v tem slučaju požij.

V tem podjetju je bil že lani velik ogenj, ki je takrat napravil za 700.000 dolarjev škode.

KATASTROFALEN OGENJ.

V parohialni šoli St. John v Peabody, Mass. je izbruhnil požar in 21 otrok je zgorelo. Toda nihče ni kriv.

Pred šestimi leti je bilo šolsko poslopje zgrajeno. Lepo je izgledalo s svojo kamnitno fronto in se postavljalo s svojo varnostjo zoper ogenj. Toda kamen je bil samo bluff, ki je skrival les. In nihče ni opazal, da so se težka vrata glavnega vhoda odpirala na notranjo stran. In menda tudi ni nihče mislil na to, da ni bilo nobenih stopnic za silo.

Po šolskih sobah treh nadstropij se je zbralo v četrtek kakor navadno 675 otrok, starih od 6 do 14 let. Naenkrat je eni izmed učitelje zadisalo po dimu. A ko je dala znamenje, da je ogenj, so bile že stopnice in veža v pritličju polne dima. Šolske sobe so dekleta v naučenem redu zapustila toda ko jim je pihnil gosti, smrdljivi dim v obraz, je bil rod hipe ma pri kraju. Odigrali so se strašni prizori. Večina otrok je iskala glavna vrata. Prvi jih niso mogli odpreti, drugi so silili za njimi in so jih podrli, njih telesa pa so bila barikada, ki je onemogočila otvoritev vrat.

Nekateri otroci so poskakali skozi okna, nekatere so učiteljice pometale v razpete plahte. Eno indvajset jih je zgorelo oziroma se jih je zadušilo.

Preislavo so uvedli, pravijo pa da ni nihče kriv.

Le naj zida profitarstvo še nadalje živi; če se zgodi zopet nesreča, bo obžalovala, sicer se bo postavilo, da ni nihče kriv. Bila je — božja volja.

Juanškaj in naš Teddy se poslužujeta tako enakih fraz, da človek ne ve, ali jih je pobral prvi od drugega ali drugi od prvega.

NAPAD NA VLAK.

Zadnje čase so se zopet pomnožile vesti o drznih napadih na vlake, ki se vrše po raznih državah. Med najsmelejše spada ta, ki ga je tolpa maskiranih tolovajev izvršila v sredo na ekspresni vlak št. 9 železnice Missourij, Kansas and Texas.

Blizu postaje Onapa so roparji ob 2. zjutraj ustavili vlak. Uslužbenec so rokovnjači premagali in jih zvezali. Potnikom so nastavili revolverje pred nosove, da se niso mogli ganiti, potem so izvršili rop po prej izdelanem, premišljenem načrtu. Imeli so pa vendar smolo, ker so se mogli polastiti le vsebine ene same denarne škrinje, dočim so se zaman trudili, da bi razbili še tri druge. Poštne reči so ostale nedotaknjene. Tudi napram potnikom so se gospodje roparji obnesli kot kavalirji; razun strahu, ki so jim ga povzročili nastavljeni revolverji, niso imeli nobenega nadlegovanja.

Doslej ni objavljeno, kako velik je plen rokovnjačev. Nihče razun uradnikov ekspresne družbe ne ve tega. Včasih vozi ta vlak velike svote gotovega denarja in veče množine vrednostnih papirjev. Koliko je bilo sedaj tega na vlak, ni znano.

Roparji so bili dobro pripravljani, kajti zadržali so vlak dve celi uri, ker jim je dalo razbijanje denarnih škrinj mnogo več dela, nego so menda pričakovali. Razpostavili so straže na vseh straneh, da go mogli varno "delati."

Drznost tolovajev je bila tem večja, ker so imeli pravzaprav tehten povod, pričakovati, da bodo vznemirjeni. Ko se je bližal brzovlak, so mu bili dajali znamenja z rdečimi zastavicami, s čimer so dosegli, da je zmanjšal hitrost. Tako so se lože spravili na vlak. Ko so pa potem postavili službenca v vrsto, da so jih mogli zvezati, se je bližal tovoren vlak. Tudi tega so ustavili s signali v precejšnji oddaljenosti.

Strajevodja tovernega vlaka si je približno mislil, Fay se godi, pa je tekel, kar so ga noge nesle, v občino Chicotah, ki je bila pač sedem milj oddaljena. Tam je povedal, kaj se je po njegovem mnenju pripetilo brzovlaku.

Onapa je majhna železniška postaja v slabo obljudenem kraju in nima nočne brzojavne službe. Železnico spremljajo na obeh straneh zaslusil-griči. Za napad je bil kraj prav pripraven.

Najbrže je nekoliko roparjev že na postaji Cheeolah stopilo na vlak in tako olajšalo atentat. Zjutraj so šerifi iz dvanajstih okrajev s pomočjo pobiralstva organizirali patrule, ki so s psi iz kaznilnice McAlester pregledavali vse vzhodno Oklahomo, da bi našli kakšno sled. Mislijo, da gre za dobro organizirano tolpo rokovnjačev, ki je izvršila tekmo leta že mnogo neverjetno drznih ropov.

Človeku se zdi, kakor bi čital povest iz romanskega romantičnega preteklosti, iz dobe "slavnih" roparskih poglavarjev, Rinaldo Rinaldinija, Rozsa Sandorja, Udmaniča i. t. d. Pa vendar ostanejo misli lahko v sedanosti. Tudi kapitalizem vzganja zločinstvo in pripravlja tla taki "romantiki."

Če bi vlada dajala poštno znamke bankam, da bi jih lahko s profitom prodajali ljudstvu, bi se gotovo po vseh Zedinjenih državah dvignil glasen protest. Zakaj ni takega protesta, če daje vlada bankam denar, da ga posojajo ljudstvu za visoke obresti?

Kašelj in hripavost

prideta z mrzlim vremenom, ter jih je težko odpraviti. Njihovo zdravljenje zahteva hitre pomoči in rabo kakęga zdravila.

SEVERA'S Balsam for Lungs

(Severo Balsam za Plužo) se rabi pri zdravljenju prehlada, kašlja, hripavosti, vnetja sapnika in oslovskega kašlja že pri steklih pet in trideset let. Je zelo izborni in šilni pripravek. Njegovo rabo priporočamo vsem — mladim in starim, otrokom in odraslim. Cen. 25 in 50 centov.

"Imel sem hudi kašelj," piše g. Frank Vaehs, iz Fl. River, Minn. "ter sem kupil steklenico Severova Balsama za Plužo in predno sem ga poslal celo steklenico, je kašelj popolnoma izgubil. Jaz sem čisto star ter se hitroga počitim."

Kupite SEVERO'S PRIPRAVKE od vašega lekarnarja.

Zavrnite nadomestivo. Ako vas lo-karnar ne more zalogiti, naročite jih od nas.

ZAPEKA, melle glavobol, p-rostica, jetrne p-rtolbe, stenoica in žolčnica se vajo zdravljati s Seve-ro's Liver Pills

SEVERA'S Liver Pills Gayerove Jetrne Kroglicice. Cena 25c.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

POVSEM SIGURNO

SE POŠILJA DENAR V STARI KRAJ POTOM NAŠE BANKE, KER SE NIKEDAR NE PRIPETI, DA BI DENAR NE BIL IZPLAČAN ALI POVENJEN, TEMVEČ SE VEDNO V REDU IN PRAVI ČAS PLAČA V PRISTOJNE ROKE.

Cene v katerih so zaračunani že vsi stroški so sledeče:

10 kron za	\$1.65	100 kron	\$ 16.00
20	3.20	200	32.00
30	4.90	300	48.00
40	6.45	500	81.00
50	8.10	1000	160.00

Glavnica in prebitek \$600.000.00 — Hranilne vloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS. Ako nam pišate, pišate slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

ZAPUŠČENI VILLA.

Zdi se, da se približuje civilna vojna v Mehiki, odkar je bil Carranza od Zedinjenih držav in južnoameriških republik priznan, resnično kraju. Preteklo nedeljo je poslal poveljnik Villah v četu v Queretaro, general Carlos de la Pena parlamentarja v Mexico City, s ponudbo za kapitulacijo. Pena misli, da bi bilo nadaljevanje boja proti Carranzistom, odkar je njih nefečni priznan, brezupno in brezmišlno. Več kakor 230 častnikov, med njimi nekoliko generalov, katerim je objeljena amnestija, je prišlo v glavno mesto. Baje se pridružijo Carranzistom.

Medtem ko ga tukaj zaplačajo njegovi pristaji, se pa pripravljajo Villa na severu na nov boj, ki najbrže vzplamti vsak tren tek. Naskočiti hoče mesto Agua Prieta v drž. i Sonora, katero pa zavzeti, da dobe njegove vojske tam hrane in počitka. Zdi se, da se obojega z o potrebuje, ker jim primanjkuje celo vode.

Villa trdi, da ima 18.000 vojakov; poznavalci razmer pa cenijo njegovo vojsko za 10.000 mož. Carranza vojskovanja v Agua Prieta je bila pojačana s pomočjo Zedinjenih držav, ki so dovolile, da se prepeljejo Carranzovi vojniki s Texasa v tla. Zaradi tega je Villa zelo hud na Zedinjene države, pravi se pa, da se upa kljub temu premagati Carranza in da se bo, če b. t. eba, bojeval tudi z Amerikanci.

Ameriški general Davis, ki ima 6000 mož, se storil vse priprave, da varuje za vsak slučaj mejo. Pri Torres v Sonori se je že pričela bitka med Carranzovim vojaštvom pod generalom Dieguezem in Villovim oddelkom pod poveljništvom generala Floresa.

Miru torej še ni, in tako zapuščen tudi Villa še ni, kakor pripovedujejo Carranzisti.

UMETNI UDI

Neka tovarna v Pittsburghu, Pa., je sklenila, da izdelata za 15 milijonov dolarjev umetnih rokov in nog za angleške in francoske vojne pohabljenca. Da ne bo to zadostovalo, se razume samo ob sebi. Umetne ude izdelujejo tudi doma, in manjše kvantitete so naročili tudi pri drugih ameriških tvrdkah.

Ostale vojskujoče se države imajo seveda enake skrbi. Povsod gledajo, da pribavijo pohabljenecem umetna nadomestila za to, kar je njih telo naravnega izgubilo na vojni. Razum rok in nog se izdelujejo tudi oči, ušesa, nosovi i. t. d.

Že danes bi se iz žrtev vojne lahko sestavila velikanska armada umetno zakrpanih ljudi. Ako bo klanje še nekaj časa trajalo in ako se še, kakor kaže, razširi, bodo mečki z vsemi naravnimi udi že redka prikazen in človeku bo naravnost nenavadno, če bo srečal moškega izpod 60 let, ki ni imel ne umetnih rok ali nog in ne bo ne slepe ne gluha.

To so prekrasne posledice tiste blagoslovljene vojne, ki preporaja in pomlajuje narode, ki krepi človeštvo in ki jo je baje sam Bog poslal!

Kdor ima vsega preveč, ne pozna socialnega vprašanja. Zato pravi, da ga ni.

Če bi bil Bogu socializem tako zoper, kakor trdijo nekateri popi, bi ga znal menda tudi sam iztrebiti.

Incorporated in the State of Pennsylvania April 22, 1908

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI UKADNIKI:

Predsednik: FRANK PAVLOVIČ, 43 Main St., Conemaugh, Pa. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa. Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, 46 Main St., Conemaugh, Pa. Pomočni tajnik: IVAN PROSTOR, box 130, Export, Pa. Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pomočni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIČ, 46 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTE, 1. nadzornik, 46 Main St., Conemaugh, Pa. FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73. NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas. JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 6121 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ALOJZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4, Box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. KERN, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main St., Conemaugh, Pa. ŠPENDAL IVAN, Conemaugh, Pa., box 781. GAČNIK IVAN, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa. GABRENAJA JAKOB, Box 422, Conemaugh, Pa. BOVC FRANK, R. F. D. 5, Box 111, Johnstown, Pa. SUHODOLNIK IVAN, Box 273, South Fork, Pa. ZOLER ALOJZIJ, Box 514, Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Členjstva društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeli, pošiljati vse dopise in denar naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštne, Expressne, ali Bančnih denarnih sakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznajo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUŠTEV S. D. P. Z. ZA LETO 1915.

Beletelj, št. 1, Conemaugh, Pa. - Predsednik: John Kolar; tajnik Ivan Škufca, box 131; blagajnik John Brezovec, box 6; vsi v Conemaugh, Pa. - Seja vsako nedeljo v mesecu v dvorani Sv. Alojzija. "Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa. - Predsednik: Glavač Josef, box 144; tajnik: Budac Josef, box 57; oba R. F. D. 3; blagajnik: Polanc Ivan, 665 Linden ave.; vsi v Johnstown, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Dr. Triglav. "Zveznik", št. 3, Franklin-Conemaugh, Pa. Predsednik: Gabrenaja Jakob, b. 422; tajnik: Louis Krašna, box 626; blagajnik: Jurij Osaben, box 788; vsi v Conemaugh, Pa. - Seja vsako 4. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu. "Zvezni Slovenec", št. 4. - Predsednik: Anton Orbec, box 35; tajnik: Jurij Jankovic, box 76; blagajnik: Fr. Kotar, box 112; vsi v Lloydell, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo. "Avstrija", št. 5, Ralphyton, Pa. - Predsednik: Mihael Ciznar, box 216; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korosec, box 205. Vsi v Ralphyton, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo. "Zvesti Bratje", št. 6. - Predsednik: Stephen Zabrie; tajnik August Orel, blagajnik: John Kral, vsi R. F. D. box 52, Garrett, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo. "Jednost", št. 7. - Claridge, Pa. - Predsednik: Marlin Bratkočič, box 45; tajnik: Matija Regina, box 210; blagajnik: Josip Pivce, box 28. Vsi v Claridge, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo. "Planinski Raj", št. 8, Segundo, Colo. - Predsednik: Mike Selan, Segundo, Colo.; tajnik: Fr. Slunovic, Dawson, N. Mex.; blagajnik: Luka Bergant, box 505, Segundo, Colo. "Zvezni Štjerc", št. 9, Johnstown, Pa. - Predsednik: Fabjan Horvat, box 146, R. F. D. 4; tajnik Stefan Debelak, box 143, R. F. D. 4; blagajnik John Lorenzo, box 146, R. F. D. 4; vsi v Johnstown, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo v Celso, Pa. "Jasnaja Poljana", št. 10, Brownfield, Pa. - Predsednik: Urban Puel, tajnik: Edward Zalokar, box 6, Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v Brownfield, Pa. "Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa. - Predsednik: Louis Strle; tajnik: Josip Suhar; blagajnik: Frank Oecpek, vsi v Dunlo, Pa., box 341. - Seja vsako prvo nedeljo. "Danica", št. 12, Heilwood, Pa. - Predsednik: Jurij Štupič, tajnik: Josip Tomazin, box 35; blagajnik: Ignacij Ferlin, vsi v Heilwood, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo. "Večernica", št. 13, Baggaley, Pa. - Predsednik: Frank Segula, box 18, Hostetter, Pa.; tajnik: Ivan Arh, box 162, Whitney, Pa.; blagajnik: Anton Rako, box 53, Hostetter, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo. "Moj Dom", št. 14, Orient, Pa. - Predsednik: Jakob Tekavec, Republic, Pa.; tajnik: Frank Grambe, box 206, Republic, Pa.; blagajnik: Anton Črnolagar, box 102, Republic, Pa. - Seja vsako 2. nedeljo v Caradale, Pa. "Slovan", št. 15, Sopris, Colo. - Predsednik: Ivan Lavrencina, box 21; tajnik in blagajnik: Silvester Berentini, box 192; vsi v Sopris, Colo. - Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Konejha, v Piedmont, Colo. "Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa. Predsednik Frank Kristof, box 104; tajnik Frank Raspočnik, box 683; blagajnik Frank Raspočnik Jr., box 683. Vsi v Buxton, Ia. Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča. "Zora", št. 17, Akron, Mich. - Predsednik: Ošepčer Volk; tajnik: Anton Novak, box 68; blagajnik: John Volk; vsi v Akron, Mich. - Seja vsako prvo nedeljo. "Zvon", št. 18, Braddeck, Pa. - Predsednik: Lesjak Josip, 1111 Wood Way; tajnik: Jakob Zalaznik, 607 Chery Way; blagajnik: Ivan A. Grm, 507 Chery Way; vsi v Braddeck, Pa. - Seja vsako 1. nedeljo. "Zdruseni Slovenec", št. 19, Carona, Kansas. - Predsednik: Anton Bole, tajnik: Blaž Mežori, box 102; blagajnik Frank Zupančič, box 35. Vsi v Carona, Kansas. - Seja vsako drugo nedeljo ob 2 uri popoldne. "Nada", št. 20, Huntington, Arkansas. - Predsednik: Ivan Renko, box 150; tajnik: Frank Smerkar, box 237; blagajnik: Ivan Morsi, box 54. Vsi v Huntington, Arkansas. - Seja vsako prvo nedeljo. "Sokol", št. 21, West Mineral, Kans. - Predsednik: Andr. Belak, box 381, West Mineral, Kans.; tajnik: Fr. Gregoljšek, box 458, Stone City, Kans.; blagajnik: Fran Spaizer, box 136, West Mineral, Kans. - Seja vsako četrto nedeljo. "Od boja do zmage", št. 22, La Salle, Ill. - Predsednik: Ignac Jordan; tajnik: Ferd. Arzenšek, 2122 State St., Peru, Ill.; blagajnik: Frank Gregorič, 101 Main St., La Salle, Ill. - Seja vsako prvo nedeljo. "Slovenski Bratje", št. 23, Coke-ton, W. Va. - Predsednik: Anton Vidmar, box 486, Thomas, W. Va.; tajnik: Frank Kokian, box 86; Coketown, W. Va.; blagajnik: Ivan Kozlevčar, box 472, Thomas, W. Va. - Seja vsako zadnjo nedeljo za prihodnji mesec. "Hlirija", št. 24, Iselin, Pa. - Predsednik: Ivan Turk, box 241; tajnik: John Telban, box 211; blagajnik: Matija Zdravec; vsi v Iselin, Pa. - Seja vsako 1. nedeljo. "Delavec", št. 25, Rock Springs, Wyo. - Predsednik: Josip Porenta, 619 N. Front St.; tajnik: Frank Verhunc, 244 M. St.; blagajnik: Valentin Stalik, 240 M. St. Vsi v Rock Springs, Wyo. - Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu. "Smarnica", št. 26, Export, Pa. - Predsednik: Anton Martineš, box 125; tajnik: Frank Trebec, box 45; blagajnik: Josip Pavlič, box 280. Vsi v Export, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo. "Miroljub", št. 27, Diamondville, Wyo. - Predsednik: Vincenc Lampert, box 36; tajnik Tom. Pegan, box 129, Oakley, Wyo.; blagajnik: Wyo. Branskole, box 15, Diamondville, Wyo. - Seja vsako prvo nedeljo v prostorih Josip Penca v Diamondville, Wyo. "Habsburski Sinovi", št. 28, S. Brownsville, Pa. - Predsednik: Ivan Bauer, box 52; tajnik: Ivan Erjavec, box 52, oba v Orient, Pa.; blagajnik: Mihael Sprohar, box 206, Republic, Pa. Seja vsako 2. nedeljo. "Zutrnanja Zarja", št. 29, Meadow Lands, Pa. - Predsednik: Martin Baje, tajnik: Andrej Posega, blagajnik: Anton Mezeg; vsi Box 275, Meadow Lands, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo. "Trpin", št. 30, Breezy Hill, Kans. - Predsednik: Martin Smolčik, R. F. D. 2, box 208; tajnik: Karol Vonira, box 22, Breezy Hill Sta.; blagajnik: Josip Zibert, box 54, Breezy Hill Sta.; vsi v Mulberry, Kans. - Seja vsako 1. nedeljo. "Sloga", št. 31, Delagua, Colo. - Predsednik: Frank Urbančić, b. 7; tajnik: Alojzij Ludvik, box 33; blagajnik: Josip Žele, b. 126; vsi v Delagua, Colo. - Seja vsako drugo nedeljo. "Zeleni Vrt", št. 32, Palisades, O. - Predsednik: Ivan Zupančič, b. 766; tajnik: Jakob Trejar, b. 744; blagajnik: John Wenzel, Box 513; vsi v Palisades, Colo. - Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Arkansas. - Predsednik: Mihael Civar, b. 211; tajnik: Louis Zupančič, b. 103; blagajnik: Frank Juvan, b. 45. Vsi v Jenny Lind, Arkansas. - Seja prvo nedeljo ob 2 uri popoldne. "Edinost", št. 34. - Jukon, Pa. - Predsednik: Anton Golobčič; tajnik: Frank Kastelle; blagajnik: Josip Grum. Vsi v Yukon, Pa., box 112. Seja vsako prvo nedeljo v dvorani. "Planinski Raj", št. 35, Lorain Ohio. - Predsednik: Jožef Jereb, 1647 E. 31st Street; tajnik: Jakob Hlebar, 1649 E. 31. St.; blagajnik: Ivan Strukelj, 1659 E. 31st Street, Lorain, Ohio. "Zdrusitelj", št. 36, South Fork, Pa. - Predsednik: Frank Mršnik; tajnik: Jakub Rupert, box 238; blagajnik: Mirko Grgorič, b. 495; vsi v South Fork, Pa. - Seja vsako tretjo nedeljo. "Ljubljanski", št. 37, Barborton, O. - Predsednik: Frank Merzlikar, box 121; tajnik: Andrej Repar, 1109 4th St.; blagajnik: Jakob Fink, 1109 - 4th Street, Barborton, Ohio. - Seja vsako drugo nedeljo popoldne ob 9 uri, v 118 Bolivar Road. "Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio. - Predsednik: John Kovac, R. F. D. 2, b. 39 1/2; tajnik: Louis Lesjak, A. R. 2, b. 40; blagajnik: Ivan Šterk, A. R. 2, b. 40. Vsi v Bridgeport, Ohio. - Seja vsako prvo nedeljo ob 8 uri popoldne, v dvorani društva sv. Barbare, Baydsville, Ohio. "Sokol", št. 39, Neffa, Ohio. - Predsednik: Franc Rozman; tajnik: Karol Dernaš, b. 26; blagajnik: Leo Plahuta, b. 26; vsi v Neffa, O. - Seja vsako tretjo nedeljo v prostorih sobrata Karol Dernaša. "Orel", št. 40, West Newton, Pa. Predsednik: Josip Ogrin, b. 95-a; tajnik: Frank Morella, RFD 2, box 15-c; blagajnik: Josip Zorko, R. E. D. 3, box 50. Vsi v West Newton, Pa. - Seja vsako četrto nedeljo popoldne za prihodnji mesec. "Zutrnanja Zvezda", št. 41, Cleveland, Ohio. - Predsednik: Avgust Strajner, 1420 E. 53. St.; tajnik: Fran Koteč, 8103 Marble ave.; blagajnik: Anton Erjavce, 3735 E. 77. St. Vsi v Cleveland, O. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomazina. "Mladi Slovenec", št. 42, Ogleby, Ill. - Predsednik: John Malin, b. 414; tajnik: Jos. Meglič, box 99; blagajnik: Frank Nadvesek, b. 401; vsi v Ogleby, Ill. - S. ja vsako prvo nedeljo. "Sava", št. 43, Portage, Pa. - Predsednik: Karol Šmuk; tajnik: Jurij Raspočnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Martin Raspočnik. Vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. - Seja vsako tretjo nedeljo. "Triglav", št. 44, Terico, Colo. - Predsednik: Frank Rebel, ml.; tajnik: Frank Rebel st., Cokedale, Colo.; blagajnik: Frank Rebel st. - Seja vsako drugo nedeljo. "Mirni Dom", št. 45, Johnstown Pa. - Predsednik: Mat. Pečjak, 257 Coopersdale Ave.; tajnik: Gregor Hrešak, 407 Eighth Ave. oba v Johnstown, Pa.; blagajnik: Ignac Pečjak, 524 Broad St., Johnstown, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda. "Južni Premogari", št. 46, Alix, Arkansas. - Predsednik: Math. Starman, b. 197, Alix, Ark.; tajnik: Ivan Jantar, b. 7, Alix, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, R. F. D. b. 77, Altus, Ark. - Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenski Bratje", št. 47, Avelia, Pa. Predsednik: Martin Obed, box 167; tajnik: Dominik Feltrin, b. 72; blagajnik: Ivan Dolinar, b. 72; vsi v Avelia, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo. "Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill. - Predsednik: John Bašković, 624 Aurora ave.; tajnik: Ivan K. Maršič, R. 5, b. 193a; blagajnik: Gašper Ahčič, R. 5, b. 183a. Vsi v Aurora, Ill. - Seja vsakega 16. v mesecu. "Clevelandanske Slovenke", št. 49, Cleveland, O. - Predsednica: Ivana Smrdel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Angela Koglovic, 3626 E. 82. St.; blagajnica: Marija Jernejčič, 3550 E. 81. St. Vse v Cleveland, O. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu. "Proletarec", št. 50, Franklin, Kans. - Predsednik: Frank Dobrotinskič, R. R. b. 208, Girard Kans.; tajnik: Fran Vegel, b. 38; blagajnik: Alojzij Oblak, b. 90; vsi v Franklin, Kans. - Seja vsako tretjo nedeljo. "Delavec", št. 51, Cleveland, O. - Predsednik: Jernej Rožanec, 1768 E. 43. St.; tajnik: Ed. Branisel, 1215 E. 60. St.; blagajnik: Zaletel Ivan, 1110 E. 64 St., N. E.; vsi v Cleveland, O. - Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 6. uri popoldne na 6006 St. Clair ave. "Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill. - Predsednik: Pavel Košir, tajnik: Frank Keržič, 1317 Market St.; blagajnik: Frank Založnik. Vsi v De Kalb, Ill. - Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržič. "Planinska Vojlovka", št. 53, Piekens, W. Va. Predsednik: Frank Čeligo, box 46, Czar, W. Va.; tajnik: Ivan Lipold, box 46; blagajnik: Jožef Molan, box 26; vsi v Piekens, W. Va. - Seja vsako tretjo nedeljo ob 3 uri popoldne v prostorih sobrata Iv. Ceprio. "Karol Utekar", št. 54, Rockwood, Pa. - Predsednik: Jožef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 184; vsi v Rockwood, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar. "Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa. - Predsednik in tajnik: Ivan Tome, b. 94; blagajnik: Andrej Jereb, b. 92; vsi v Crabtree, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani sobrata Ivan Tome. "Skala", št. 56, Allegheny, Pa. - Predsednik: Josip Muška, 1120 Spring Garden ave.; tajnik: Frank Budič, 833 Pike St.; oba v N. S. Pittsburgh, Pa.; blagajnik: Martin Kralj, 2509 Spring-garden Ave., N. S. Pittsburgh, Pa. - Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburgh, Pa. "Caven", št. 57, Carrollton, O. - Predsednik: Martin Cermelj; tajnik: Ciri Stibil, b. 404; blagajnik: Kertel Albert, box 161; vsi box 404, v Carrollton, O. - Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelj. "Budar", št. 58, Canmore, Alta, Canada. - Predsednik: Anton Kunc, b. 154; tajnik: Josip Stribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vsi v Canmore, Alta, Canada. - Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne. "Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio. - Predsednik: Frank Špendal, b. 243; tajnik: Leopold Bregar, b. 46; blagajnik: Josip Bajda, b. 55; vsi v Maynard, O. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabsak-a. "Moonrunski Trpin", št. 60, Moon Run, Pa. - Predsednik: Simon Strlijan, b. 223; tajnik: Fran Močnik, b. 133, oba v Moon Run, Pa.; blagajnik: Anton Pintar, box 204, Moon Run, Pa. - Seja vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 1 uri popoldne v dvorani sv. Barbare. "Napredni Slovenci", št. 61, Gary, Ind. - Predsednik: Josip Piškur, 4 W. 13th ave.; tajnik: Fran Tomažič, b. 73; Tollstion St.; blagajnik: Louis Šmit, 1308 Broadway; vsi v Gary, Ind. "Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivašič. "Zensko društvo "Sokol", št. 62, Cleveland, Ohio. - Predsednica: Zofka Birik, 6029 Glas Ave.; tajnica: Franjška Tržežnik, 1177 Norwood Ed.; blagajnica: Franciška Laus, 6121 St. Clair ave.; vse v Cleveland, O. - Seja vsaki prvi tork v mesecu. "Adamič in Lunder", št. 63, Robbins, Pa. - Predsednik: Viktor Šusteršič, Johoghany, Pa.; tajnik: Ivan Trjar, br. 76, Johoghany, Pa.; blagajnik: Anton Jevševar, box 76, Johoghany, Pa. - Seja vsaki prvo nedeljo. "Bratovljani", št. 64, Milwaukee, Wis. - Predsednik: Vincenc Hitonja, 848 Canecke ave., Milwaukee, Wis.; tajnik: Joe Kokovnik, 358 Florida St.; blagajnik: Frank Suster, 285 Hanner St. Vsi v Milwaukee, Wis. - Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Ilirija, 310 lat ave. "Bratje trdno stojmo", št. 6, New Alexandria, Pa. - Predsednik: Josip Slak, tajnik: Josip Zurač, blagajnik: Frank Resnik, v-i box 103, New Alexandria, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo. "Vsi Slovani", št. 66, Wasson, Ill. - Predsednik: Frank Sajerice, b. 541; tajnik: Alojzij Grebenjak, b. (f); blagajnik: Avgust Šturm, b. 427; vsi v Wasson, Ill. - Seja vsako drugo nedeljo ob 1. uri popl. v prostoru Louis Grebenjaka. "Narodna Sloga", št. 67, Seminole, Pa. - Predsednik: Frank Čampa, tajnik: Nik Zvonarič, box 55; blagajnik: Peter Vranešević, box 37. Vsi v Seminole, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani. "Zdruseni Balkan", št. 68, Clinton, Ind. - Predsednik: Martin Mraunjak; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 5; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vsi v Clinton, Ind. - Seja vsako drugo nedeljo ob 9 popoldne v dvorani Santa Forte. "Balkan", št. 69, Pittsburgh, Pa. - Predsednik: Frank Gerlovič, 5126 Natrone Alley; tajnik: Josip Hlad, 5413 Kant St.; blagajnik: Frank Kopar, 5631 Carnegie St. Vsi v Pittsburgh, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v K. S. Domu. "Zvesti bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania. - Predsednik: Jakob Skofič, b. 5; tajnik: Jakob Pinoza, b. 75; blagajnik: Josip Penič, box 93. Vsi v New Derry, Pa. - Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Prah ob 9 uri popoldne. "Delavec naprej", št. 71, Bessemer Pa. - Predsednik: Ivan Popetniki, b. 159; tajnik: Josip Jereb, b. 9; blagajnik: Louis Hribar, b. 171; vsi v Bessemer, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Anton Klinečka. "Koscziusko", št. 72, Bankhead, Alta, Canada. - Predsednik: Pjav Spie wak, box 591; tajnik: Anton Dutka, box 18; blagajnik: Peter Kubany, box 40. Vsi v Bankhead, Alta, Canada. - Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu. "Pod Triglavom", št. 73, Smithfield, Pa. - Predsednik: Josip Strle, b. 63, R. F. D. 7; tajnik: Ivan Erzen, R. F. D. 7, b. 149; blagajnik: Anton Zele, R. F. D. 7, box 154. Vsi v Smithfield, Pa. - Seja vsako drugo nedeljo. "Kranjski prijatelj", št. 74, Falls Creek, Pa. - Predsednik: Alojzij Slak, box 61; tajnik: Ivan Zurga, box 66; blagajnik: Josip Urašič, b. 261; vsi v Falls Creek, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Josip Urašiča. "Naprej do Zmaga", št. 75, Fitz Henry, Pa. - Predsednik: Anton Bolšič; tajnik: Frank Indof; blagajnik: Matvej Podbešek. Vsi v Fitz Henry, Pa., box 106. - Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v Italijanski dvorani sv. Barbare. "Slovenska Civetlija", št. 76, Adamsburg, Pa. - Predsednik: Ignac Golobčič, box 60, Adamsburg, Pa.; tajnik: Frank Senčur, box 70, Adamsburg, Pa.; blagajnik: Frank Golobčič, R. F. D. 2, Greenburg, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu. "Severni Premogari", št. 77, Superior, Wyo. - Predsednik: Ivan Spes, box 129; tajnik: Jakob Mivšek, b. 63; blagajnik: Andrej Kokelj, b. 129; vsi v Superior, Wyo. Seja vsako drugo nedeljo ob desetih uri popoldne. "Slovenija", št. 78, Miller Run, Pa. - Predsednik: Marko Magdič; tajnik: Josip Gačnik; blagajnik: Jožef Opara. Vsi box 25, Reitz, Pa. - Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Jakob Radman. "Bonairski Slovenci", št. 79, Bon Air, Pa. - Predsednik: Anton Jakobe, Johnstown, Pa.; tajnik: Ivan Bizjak, R. D. 2, Johnstown, Pa.; blagajnik: Lovrene Kranjc, box 451, Conemaugh, Pa. Seja vsako drugo nedeljo ob 2 uri popoldne pri sobratu Franc Pristavec, Box Air, Pa. "Sloga", št. 80, Philadelphia, Pa. Predsednik: Ivan Petan, 2538 Salmon St.; tajnik: Mihael Omerzu, 2723 E. Huntington St.; blagajnik: Josip Kozole, 2555 Salmon St. Vsi v Philadelphia, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu. OPOMBA: Tajnike tistih društev, ki zapazuje kako pmo, istotako tistih, katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prošim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostatki v imeniku ki ki izide drugo, popravijo. S sobratskim pozdravom LOUIS BAVDEK, gl. tajnik S. D. P. Z.

stotov žitnih pridelkov, je prodal eksportirjem po 500 do 700 K palači honorar, da bi legitimacijno. Na ta način se je v zadnjem času eksportiralo v Avstrijo 55 vagonov riža in 25 vagonov jecmena, večinoma na Dunaj. Inu-most in Bolcan. Trgovci, ki so si preskrbeli te legitimacije, prvi-jo, da niso vedeli, da so ponarejene. Gospej Patho so samo zato plačali honorar, da bi legitimacijo čim prej dobili. Suemegi in Patho sta na ta način "zaslužila" nad 50.000 K. Preiskava je uvedena tudi proti nekemu odvjetniku in njegove-mu sollicitatorju, ki sta glavnima krivcema preskrbovala kliente.

ZA IZOBRAZBO.

Table with 2 columns: Book Title and Price. Includes titles like 'Maksim Gorki: Mati, mehka vezba', 'Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaških klavnic', 'Enrico Ferri: Socializem in moderna veda', etc.

PROLETAREC, 4008 W. 31st St., CHICAGO, ILLINOIS.

Large advertisement for 'AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1916'. Includes title in large font, description of the calendar, and price information: 'CENA 40 CENTOV'.

DA NI ZAMERE.

Švicarska je nevtralna — kakor Amerika. Razlika je le ta, da leži sredi Evrope, Zedinjene države pa loči vsa širina Atlantika od starega kontinenta.

Švica pa nima v tem oziru nobene kontrole. Na vzhodu in severu ima, še hoče, prost promet z Avstrijo in Nemčijo, na zapadu in jugu pa z njej nasprotnicama Francijo in Italijo. Če hoče.

V Rurihu izhajajoči "Grütli" piše: "Najnovejši izdelki švicarskih urarskih tovarnov, kakor je znano, municijski deli, ki so naročeni od Francije, Anglije in Nemčije.

Poslej ne bo Francija več potrebovala sodelovanja švicarskih tovarnarjev, kar je neugodno in obžalovanja vredno — za naše delavce kakor tudi za mnogo naših industrijcev, ki so se hitro uredili po razmerah. Zato potrebujemo Angliji še nadalje sodelovanje naših tovarnov; z nekaterimi izmed njih je sklenila velike pogodbe za dolgo dobo.

Tako govori poročilo lausanskega meščanskega lista. Torej fabrika in dodaja en del švicarske industrije resnično nepristransko nevtralnemu trem vojskujočim se državam vojni material, tako da se meri vsem z enako mero in se ne more nobena pritoževati za radi kršitve nevtralnosti od strani švicarskih industrijcev. Kljub temu je za Švicio neprijetno čuvstvo, če vedo, da so vsled dajanja municije deležni uničevanja človeškega življenja in kulturnih del.

Nasprotno pa je priključila vojna tudi staro, mirno švicarsko industrijo v novo življenje. Vred nezadostnega ali popolnoma preprečenega uvoza lesenega oglja iz Francije so bivši ogljarji v bližini Creux-de-Van zopet začeli delati, kar se vsestransko pozdravlja."

industrijo in trgovino porušena nevtralnost Švice, tedaj ta industrija in trgovina tudi nevtralnosti Zedinjenih držav ne krši. Tudi za nemško vlado velja torej pregovor, da naj pometa vsak pred svojim pragom.

NEMČJA SE HOČE MAŠČEVATI.

V Washington je prišla ameriško vlado razburjajoča vest, da namerava Nemčija izdati splošno prepoved izvoza v Zedinjene države. Poslužiti se hoče znane določbe mednarodnega prava, ki dovoljuje vsaki državi, da prekine trgovino z drugo državo odnošno z drugim narodom.

Državni tajnik Lansing pravi, da ima sicer nemška vlada nevporečnopravo do takega koraka, ali da bi s tem kršila načelo "dokrih pravov." O nameravanem prenehanju trgovinskih zvez med Nemčijo in Americo so prihajale že prej po ovinkih vesti do državnega urada, in sicer je poročal bivši kongresnik Metz iz New Yorka, da misli nemška vlada po zanesljivih obvestilih nekaterih importerskih trgovskih uradov v Zedinjenim državam.

Razlogov za tak ukrep ne bi bilo treba iskati v daljavi. Že pred tedni je baje predsednik Wilson zagotovil nemški vladi, da bo Washington vztrajal na principu svobode morja, ali do danes — pravi Nemčija — ni ganil Wilson niti z mezinicem, da bi prisilil Anglijo, da bi odpravila nezakonito blokado nevtralnih luk. Res je sicer, da so se v Beli hiši naposled odločili, da pošljejo takozvano prdstno noto Angliji, toda v Berlinu veda povsem natančno, da ne obsega ta nota ničesar, kar bi moglo prisiliti Anglijo, da bi odstranila obroč, s katerim davi nevtralnou trgovino.

Razume se, da bi bila nemški vladi "nevtralna trgovina" deveta briga, če ne bi prizadevali angleški obroč njej sami težav in škode. Amerika je nevtralna, ali vsaka izmed vojskujočih se strank bi imela od te nevtralnosti rada pozitivno korist, in zaradi tega imajo Zedinjene države toliko sitnosti, kakor da so same na vojni.

SKEBSKE DAME.

V tovarni Essex Rubber Co. v Trentonu, N. J., je stavka. V podjetju je zaposlenih 35 deklet. Ker je v Ameriki največja galantnost napram ženskam doma, so bile v tej tovarni zdravstvene razmere take, da jih niso mogle niti najpoprežljivše delavke več prenašati. Že večkrat so zahtevale, da se napravi red. Toda podjetniki v Ameriki delajo razliko med damami in delavkami. Damam kupujejo dijamante in biserje, iz delavk pa prejšajo dobičke, da delajo lože damam "prezente." In ker bi zboljšanje zdravstvenih razmer v tovarni veljalo nekaj denarja, je galantna družba rajša vse pustila po starem.

Tako ni ostalo delavkam izza vseh brezuspešnih poizkusov nič drugega, kakor da so šle v stavko. V tovarno pa so prišli nekoliko nenavadni skebi. Soproge enajstih uradnikov z gospo Oakley, ženo predsednika družbe, so se postavile na mesta stavkujočih delavk.

O "moralnosti" takega boja ne bomo izgubili nobene besede. Ustrašila se pa dekleta niso tega skebanja, ampak se smejljajo, ker menijo, da se bodo velerodne dame kmalu naveličale smradu, katerega niso mogle prenašati "navadne" delavke.

Stranka

Chicago, Ill. Jugoslovanski soc. klub št. 1 priredi v nedeljo, dne 28. novembra spominsko slavnost za petstoletnico kostniške tragedije in mučniške smrti Jana Husa.

Ker je to edina slovenska prireditelj takega pomena, upa klub, da se bodo druge svobodomiseln organizacije v Chicago in okolici ozirale na to in svoje veselice priredile druge dni, da se omočijo tudi od slovenske strani dostojna proslava velike zgodovinske žalogre.

Program slavnosti obsega slavnosten govor, primerne deklama-

zije in uprizoritev Cankarjeve znamenite drame "Kralj na Betajnovi." Klub dela vse priprave, da se izvrši spominska slovesnost na čim lepši način in da bo dostojna namena in čičaških Slovencev.

Vse potrebne podrobnosti bodo pravočasno objavljene v "Proletarcu." Eventualna pojasnila daje klub drage volje.

Filip Godina, tajnik.

Detroit, Mich.

VABILO IN NAZVANILLO. S. socialistični klub št. 114. v Detroitu ima sedaj svoje redne seje vsako prvo nedeljo v mesecu ob pol dveh popoldne v Delavskem domu, 382 E. Ferry Ave.

Ob takem času bo menda imel vsak priliko udeležiti se seje. Tem potom tudi najuljudnejše vabim prijatelje, katerim je kaj za delavski problem: Vstopite v naše vrste, borite se vzporedno s nami do končne zmage pravičnega življenja.

S socialističnim pozdravom E. Bajc, tajnik.

Radley, Kans.

ZAPISNIK KONFERENCE.

Jugoslov. soc. klubov v Crawford County, ki se je vršila dne 17. oktobra t. l. v Frontenac, Kans. Konferenčni tajnik sodrug John Goršek otvoril konferenco s primeranim nagovorom na vse navzoče sodruge.

1. Točka dnevnega reda volitev predsedatelja; izvoljen je bil sodrug Joe Skubic za predsedatelja, za podpredsedatelja pa sodrug John Pratar. Ker je zapisnikar Fr. Wegel radi boleznj odsoten, izvoli konferenca za zapisnikarja Willie Goloba.

2. Poročilo konferenčnega tajnika se vzbane na znanje, ravno tako poročila posameznih klubov.

3. Razprava o Jugosl. soc. kongresu. Rezultat sklepa je ta, da izvoli vsak posamezni klub dva zastopnika za prihodnjo konferenco, ki se bo vršila v Jakss Wille, Kans., v mesecu novembru. Zastopnika morata prnesti od vsakega posameznega kluba pooblastilo s seboj. Ti zastopniki bodo potem izvolili delegata, enega ali dva za Jugoslovanski soc. kongres izmed sebe.

4. Razprava a skupni knjižnici. Sklenjeno, da vsak posamezni klub nominira knjižničarja in tri sodruge za naročevanje knjig, brošur in časopisov. Kje se bo nabajala skupna knjižnica, se določijo pozneje.

5. Vsi tisti, ki imajo kakke pritožbe čez sodruge John Anton Kozmana, naj prineso od javnega notarja ali pa od dveh prič potrjene pritožbe na prihodnjo konferenco v Jakss Wille, Kans. Tudi sodrug Anton Kozman, ki je bil že avgusta t. l. pismeno pozvan, da se udeleži konference v Radley, Kans., kar se pa ni zgodilo, ravno tako kakor tudi ni prišel na konferenco v Frontenac: se vnovič poziva, da pride. Ako se na Jakss Wille ne bo udeležil konference, potem ga skupina Jugoslov. soc. klubov v Crawford County, državi Kansas spozna krivega tega: česar ga dolže kot uradnika, izvoljenega na socialističnem tiketu.

6. Razprava o socializmu. O tem slede govori in debata, katere se udeleži večina sodrugov. Zaključek konference z živio kliči na mednarodni socializem.

Joe Skubic, predsedatelj, Willie Golob, zapisnikar.

Staunton, Ill.

IZJAVA.

Na redni seji Jugoslov. Soc. Kluba št. 110 je bil izvoljen poseben preiskovalni odbor štirih članov, da preišče gotove obdolžitve, ki so krožile v javnosti in postavljale tukajšnji klub v nekako slabo luč. Dotični odbor je vso stvar preiskal in poročal o svojih zaključkih sledeče:

Spodaj podpisani odbor, izvoljen na zadnji redni seji, da preišče resničnost gotovih obdolžitve gos. F. Jerkiča proti administraciji našega kluba in J. S. Z., podaja sledeče poročilo.

Mi smo pregledali vso nam predloženo korespondenco, ki se je vršila med tajnikom J. S. Z. in tedanjim tajnikom našega kluba sodr. Joe. Mostarjem v aferi A. Lipošek. Predložena nam je bila tudi pišmena izjava tajništva J. S. Z. Zaslžali smo obdolženega in obdolžitelja.

Na podlagi od obeh stran nam danih podatkov izjavljamo sledeče: — Mi smatramo za neresnično in neopravičeno trditev, da bi bil sodr. Jos. Mostar ali kateri drugi član našega kluba v zvezi s tajništvom J. S. Z. ali s komurkoli drugim deloval za izključenje A. Lipoška iz našega kluba, preden je bila proti njemu vložena popolnoma opravičena obtožnica pri sekretivni J. S. Z. Nadalje smatramo to mnenje za iluzijo, ki izvira iz dejstva, da so nekateri osebe govorile, da se mora A. Lipošek izključiti iz kluba, sicer da ne pristopijo ali ne ostanajo v organizaciji.

To je torej naše poročilo, katero blagovolite vzeti na znanje. Preiskovalni odbor:

Martin Komar, Mike Rudich, Frank Pervinsek, M. G. Habersek.

Gorenje poročilo je bilo predloženo na redni klubovi seji dne 24. okt. t. l. in soglasno sprejeto.

Anton Ausec, tajnik kluba.

NAŠIM NAROČNIKOM.

Pregledali smo imenik naročnikov in našli, da je mnogim našim naročnikom potekla naročnina. Ako bode dopuščal čas, bomo že prihodnji teden razposlali vsem tistim opomine. Zavoljo tega naj se nikdo ne čuti užaljenega. Mi bi sami najrajši videli, da bi ne bilo potreba nobenega nikdar opominjevat, v nasprotnem slučaju se pa moramo držati zaključkov direktorija. Pri vsakem gospodstvu mora biti red, in isto velja tudi za Proletarce. Čuli smo že, da je Proletarec drag list. Kdor zna ceniti originalne članke in izbrano gradivo, ki se najde v vsaki številki lista, dotični nam pa bode drage volje pritriliti, da ako precenimo liste po vsebini, da je Proletarec najcenejši list v slovenskem jeziku.

Letošnje leto je bilo slabo ne le za delavce, pač tudi za Proletarce. Mnogo delavcev, kateri niso imeli dela in jela, nas je prosilo, da naj jim nika ne ustavimo lista, rekoč, da bodejo plačali pozneje, ko se obrne nekoliko na boljše. Mi smo take prošnje vedno upštevali in čakali za zaostalo naročnino. In ker nismo dobili toliko dohodkov kot pa smo imeli stroškov, nas je ogrožala resna nevarnost, da pojde treba iti nazaj, to je, da pričnemo list izdati samo na štirih straneh. Vstrajali smo, in ker ni bilo drugače, smo se rajši zadolžili v tiskarni, samo da čitatelji niso bili prikrašani na gradivu.

Sedaj so gospodarske razmere se vsaj nekoliko obrnile na boljše. Ne trdimo, da so "dobri časi", ker dobrih časov v kapitalistični družbi za delavce sploh ni, pač pa se je ogromna brezposelnost v nekaterih krajih vsaj nekoliko omilila. S tega stališča apeliramo na vse naše naročnike, da naj pride kolikor mogoče novih naročnikov, katerim je pa naročnina potekla, da isto prej ko mogoče poravnajo. Na vsak način bi radi kolikor mogoče poprej plačali dolg, katerega bolj težko gledamo, kakor pa muho v ješprenju. Pričakujemo, da marsikdo ne bode hotel čakati, da bi prejel opomin, pač pa da bode poprej odposlal tiste cente za zaostalo in ponovno naročnino, kar bode v zadovoljstvo vsem.

Upravništvo.

TAJNIKOM, ZASTOPNIKOM IN POSAMEZNIKOM.

Naš "Drušinski Koledar" je izšel. Da ne bo nepotrebna ga povpraševanja in pisarjenja naj si vsakdo zapomni sledeče: — Koledar stane 40 centov, za kar ga naročnik dobi poštnine prosto. Kdor jih naroči več kot 10 skupaj, jih dobi od 10 do 25 po 38 centov; od 25 do 50 se dobe po 37 centov; kdor jih pa naroči več kakor 50, jih pa dobi po 35 centov komad.

Manjša naročila pošljemo po parcelni pošti, večja pa po expressu. Tudi letos bomo po expressu tako pošiljali koledarje, kakor smo jih lansko leto, to je, da ne plačamo takoj mi, pač pa tisti, ki jih je naročil. To je zaradi tega, ker expressna družba mnogo bolj pazi, da se blago ne izgubi. Naročnik naj nam potem naznaši, koliko je plačal expressa, na kar mu stroške povrnemo.

Koledarjev se je tiskalo le gotove število, in kdor ga hoče dobiti, naj ga takoj naroči. Lansko leto bi jih bil lahko najmanje en tisoč več prodal, ako bi jih bil imel.

Tajnikom soc. klubov, društev, zastopnikom in drugim priporočamo, da naj koledarje kolikor mogoče naročujejo skupno. Na ta način so koledarji cenejši za Vas, mnogo nepotrebnege dela pa prihanjenega za vse. Klubi, ki so že naročili koledarje, plačali jih bodo pa pozneje, naj pri pošiljanju denarja izrecno povedo, da so koledarje že prejeli, ker drugače bi se zno pripetili, da bi jim iste ponovno poslali, za prve jih pa tirjali. Najrajši vidimo, da se nam denar pošlje po "Money Order".

Upamo, da bo koledar vsakemu všeč. Niti Angleži, ki imajo ogromno literaturo, ne prodajajo novo izšlih knjig za tako nizko ceno.

Upravništvo.

LISTU V PODPORO.

Louis Zakrajšek 25c. Joe Habjan 25c. Oba v Biwabik, Minn. — Jugoslov. soc. klub št. 10 v Forest City, Pa. \$1.50.— Ivana Cvetnič, Waukegan, Ill. 25c. — Neimenovan Chicago, Ill. 10c. Skupaj \$2.35. Zadrugi izkaz \$537.95. Vsega do danes \$540.30.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Poštna uprava v Clevelandu, O. nam je naznanila, da so se preselili sledeči naročniki: John Andreas, Louis Sinkovec in Mike Horwat. Ker imajo še vsi trije list plačan, jih prosimo, da naj nam takoj naznanijo svoje nove naslove. Isto velja tudi za Frank Cimpermana, Milwaukee, Wis.

John Vukonič, Albia, Iowa. Vi pišete, da vam ne pošiljamo redno lista. Rekoč: Proletarce izhajna v terek. Glasilo S. N. P. J. pa še le v petek, toda Proletarce dobiš še le v petek, Glasilo pa že v soboto. Stvar je sledeča: Proletarce gre v stroj v terek, Glasilo pa vsako sredo. Torej Vi Proletarce dobivate pravi čas. Nekateri tedniki imajo datume za par dni pozneje kakor izidejo. Med temi je tudi "Appeal to Reason", kateri je datiran skoro cel teden pozneje, kakor pa v resnici izide. Ko mi dobimo, še vedno ni tistega datuma v pratiki, toda zavoljo tega ni nič bolj "frišen" list.

Slov. Soc. Klub št. 1. J. S. Z., Chicago, Ill., priredi v nedeljo, 28. novembra 1915 o 2. popoldne s prijaznim sodelovanjem dram. diletantov HUSOVO SLAVNOST v Narodni dvorani, 18. ul. in Racine Ave. Na sporedu je slavnosten govor, deklamacije, godba in uprizoritev CANKARJEVE DRAME KRALJ NA BETAJNOVI Vstopnina za 1. sedeže 35c, za druge 25c. Ker je to v Chicagu edina slovenska slavnost v spomin 500 letnice Husove mučniške smrti, vabimo vse sodruge in rojake na udeležbo, da bo slovenska svobodna misel dostojno zastopana Po slavnosti bo veselica s plesom. Za dobro potrebo poskrbi ODBOR.

Cankarjev "Kralj na Betajnovi" se uprizori prvič v Ameriki dne 28. novembra v Narodni dvorani.

POTREBUJEMO

dobrega, pridnega in zanesljivega moža, kateri bi za nas prodajal zemljo v naši novi Slovenski naselbini v Wisconsinu. Pravi mož lahko zasluži lep denar! Sprejme se vseeno, ako ravno nima do sedaj v tem poslu praktičnih izkušenj. Pišite za pojasnilo v angleškem jeziku ali vprašajte ustmeno pri: Grimmer Land Co., 1263 Paulina St., cor. Milwaukee ave., Chicago, Ill. (6x adv.)

Moderno urejena gostilna VILLAGE INN s prostranim vrtom za izlete MARTIN POTOKAR, Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska štev.: 224 m.

Dr. Richter's Pain Expeller za revmatične bolečine, za bolečine otrplosti sklepov in mišic. Pravi se dobi le zavitku, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na zavitku naše tržne znamke s šidro. 25 in 50 centov v vsah lekarnah, — pa naročite si naravnost od F. Ad. Richter & Co. 74-80 Washington Street, New York, N. Y.

CARL STROVER Attorney at Law Zastopa na vsah sodiščih. Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah. Št. sobe 1009 133 W. WASHINGTON STREET CHICAGO, ILL. Telephone Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranočnik. Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 5 pop. Pol; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga: kivični bolniki naj pišejo slovensko

J. A. FISCHER Buffet Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smokke, i. t. d. Izvrstni prostor za okrepčilo 8700 W. 26th St., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 1761

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljščen Bivši Martin Potokar place Sveže pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pižaje ter unikjne smokke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in isborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata JAZBEC & OMAHEN 1626 S. Racine Ave., Chicago, Ill

Socialistične slike in karte. "Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom. "Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom. "Zadnji štrajh" s hrvatskim napisom. "Prohibition Dope" s angleškim napisom. Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00. Cene kartam: 1 komad 2c; 1 tucat 15c, 100 komadov 70c. Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta. INTERNATIONAL PUB. CO. 1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

MODERNA KNIGOVENICA. Okusno, hitro in trpešno dele za privatnike in družva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Niske cene in počtena postrežba. BRATJE HOLAN, 1633 Blue Island Ave., (Adver.) Chicago, Ill.

KITAJSKA MONARHIJA.

Menda se republika na Kitajskem vendar ne da tako enostavno zabaviti, kakor si je mislil Juansikaj. Na Japonskem, kjer imajo za take reči dober nos, se boje, da izbruhne na Kitajskem revolucija, ako se zopet razglasi cesarstvo, in japonska vlada je zaradi tega izrekla željo, naj se za sedaj ne izvrši taka izprememba. Tudi Rusija, Anglija in Francija podpirajo Japonsko v tem stremljenju.

Izjava tokijske vlade, katero je znanji urad objavil, naglašja, da je med kitajskim narodom zelo močna opozicija zoper monarhijo, ki je mnogo večja, nego se je izprva mislilo; po vseh krajih kitajske države se opaža nemirno gibanje.

Japonska in ostale vlade se boje, da bi napravila revolucija na Kitajskem v sedanjem času globok vtisk ne le v Aziji, ampak tudi v vojskujočih se evropskih državah in lahko povzročila velike preobrate. To — pravi japonska vlada — ji je dalo povod, da izseče kitajski prijazen svet, ne da bi se hotela vmešavati v njene notranje zadeve.

Prav dobro razumemo srčni strah japonske vlade in njenih evropskih prijateljev. Povod tega strahu tudi pojasnjuje, kako je to, da svari despotična japonska, kristična ruska, monarhična angleška vlada v Pekingu in da se potegujejo za ohranitev republike, medtem ko se republičanska Amerika noče vtikati v stvar. Božji milostniki se boje, da bi pokus kronanja lahko ne le zatri v kali monarhijo na Kitajskem, ampak da bi lahko odfrčale še kakšne druge krone z maziljenih glav. Kitajska revolucija bi lahko našla odmev po krajih, kje ni nič manj vzrokov za revolucijo. In kadar ima toliko milijonov ljudi kakor sedaj v Evropi orožje v rokah, je vražje težko prerokovati, kaj bi se moglo zgoditi.

Zato so monarhisti prijatelji republike — na Kitajskem seveda. Kitajska vlada pa medtem izvršuje glasovne in prave, da bo do 20. novembra lahko objavila definitiven rezultat. Juansikaj bi bil na vsak način rad cesar.

TRINAJSTURNO DELO.

V moderni Ameriki imamo civilizacijo, znanost, higieno, dobrotelost, prohibicijo in vsakovrstne reformatorje. In neštete cerkve. Vse "dobrote," ki si jih more človek misliti. Na vse mogoče načine hočejo napraviti iz Zedinjenih držav paradiž, iz ameriških ljudi pa angeli.

V papirnici v Whappany, N. Y., je bila pred kratkim stavka. Dne 26. oktobra se je končala. Mezda se jim je zvišala od \$1.87 na \$2.20 na dan. Delovna doba se je uredila tako, da se bo delo en teden po 11 ur, drugi teden po 13 ur, pa tako dalje.

V Ameriki hočejo dobrotniki odpraviti vse zlo. Saloni kazé ljudi, plesi, presvobodna morala in kdove kaj še ne. Trinajsturna delovna doba jih nič ne kazi. Za to se ni treba zanimati.

Če bi vseh skrbi polni reformatorji rajši pogledali v tovarne, kakor da prodajajo svoje pušobne pridige, ki lahko spoznali, da so korenine vsega gorja v naših družabnih razmerah, ki omogočajo brezobzirno gospodstvo močnih in povzročajo hlapčevsko odvisnost slabih. Morda bi le spoznali, da napravi trinajsturno delo še več kvara kakor saloni in da so smešni s svojimi reformami, ki tipajo po površju, v globočino se pa ne upajo.

Trinajsturno delo v tovarni in kultura dvajsetega stoletja — kako se vjema to?

Med staro železo.

Mornariški urad je naznanil, da se podmorski čoln "F-4," ki se je meseca marca s posadko 21 oseb v pristanišču Honolulu potopil, ne popravi, ker so poškodbe tako znatne, da ni več poraben za vojno službo.

Gotovo je prav, da se ne delajo s tako pokvarjeno akatljivo novi eksperimenti, ki bi lahko veljali še kaj človeškega življenja. Ampak prav ni, da mora ljudstvo plačevati ogromne svote za to, da se kupujejo ladje — za staro železo.

Plavaj, plavaj, bardica ...

Dogotovljen je najnovejši nad-dreadnought Zedinjenih držav, "Nevada," in čaka v luki Tompkinsville, Staten Island, na vladno preizkušnjo. "Nevada" je prva ameriška bojna ladja, na kateri se bo za kurjavo rabilo olje. To je takorekoč vzorec za tisto veliko floto, s katero hočejo osrečiti Zedinjeno državo tekom petih let.

Boji na Haiti.

Z bojne ladje Connecticut so poslali vojaško pomorske in Bahon na Haiti, da pojačajo odnosa ameriško posadko, ker so domačini streljali na patrolo pod poveljstvom kapitana Campbella.

Tako je navadno: Čim več sredoyanja, tem več bojev.

Ladjo "Eastland" bodo haje z nekaterimi popravki porabili za šolsko ladjo vojne mornarice. No da; mrličev je že vajena.

Uzorno pripravljanje zdravil.

V pripravljanju zdravil, bodisi v malih ali velikih množinah, moramo v prvi vrsti paziti na to, da izberemo najboljše snovi, potem da je vse čisto, da je laboratorij preskrbljen z nanovejšimi iznajdbami, da se ima dober in izkušen predpis in uslužbene najbolj izurjene in povse zanesljive pomočnike. Na takov način se napravlja Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To pojasnjuje velik učinek tega preparata na prebavne organe. Oboje, zelišča in vino, ki se rabijo zanj, morajo iti skozi

natančno preskušnjo ter morajo biti pronajena popolna, red ko pridejo v uporabo. Bodri organe k delu, olajša zapoko in z njo zvezane bolezni, urejuje slast, daje moço energijo.

V lekarnah. Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Ako rabite zdravilo za drgnenje telesa pri revmatičnih ali neuralgičnih bolečinah, poskušajte Trinerjev liniment. Cena 25 in 50c., po pošti 35 in 60c.

BELA VRANA.

\$1,000.00 naplačila.

Samo eden zamore postati lastnik 80 akrov farme, 75 milj od svetovno slovečega industrijskega mesta Detroit, Mich. Zemlja prve vrste. Redka prilika za nakup kmetije, kakor je redka bela vrana. Pojasnila daje: First Krainer Land Co. North Branch, Mich. (3x Adv.)

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E. Ohio St., Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, Wis
Telefon 1199

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.
Urađuje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in na deljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8994

James F. Stepina, predsednik.
Christ'an R. Waldeck, I. podpreds.
Emanuel Berauek, II. podpreds.
Adolf J. hrasa, blagajnik.

Ravnateljski odbor:
Michael Zimmer, predsednik
Emagun I. Berzsek
Er. Anton Blankal
John Davis
John Fucik
A. V. Gernner
John C. Kraas
James F. Stepina
C. R. Watlock

AMERICAN STATE BANK

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek ... \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8 1/2 zvečer, vse druge dneve pa do 5 1/2 popoldan.

Table with 4 columns: Amount (10, 15, 20, 25, 50 kron) and Interest rates (\$1.60, 2.40, 3.20, 4.00, 8.00 and \$15.90, 23.90, 31.80, 63.60, 79.50)

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami. Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR! Kadar se nahajate v gostilni,

3 pristne pijače 2 zdravilne.

zabtevajte vedno dobre, zdrave in pristne pijače, ki niso na steklenici napis imported, in to so A. Horwatove: Importirani Brinjevec, Slivovec, Tropolovec, Grenko Vino in Kranjski Grenček. Moja tvrdka je prva in edina samostojna, ki importira žgane pijače in zelišča naravnost iz Kranjskega. Rojaki, zapomnite si, da je A. Horwatovo Grenko Vino napravljeno iz najboljšega californijskega rudečega vina in iz najzdravejših zelišč ter nadkrijuje vse druge pijače te vrste za slovaško zdravje. Kavno tako Kranjski Grenček. Posebno ako pijete slabe žganje, ne bo nikdar škodovalo, če denete polovico tega grenčeca vsem.

A. HORWAT, 600 N. CHICAGO ST., JOLIET, ILL.

BOŽIČNA DARILA ZASTONJ!

Advertisement for gifts including watches, cameras, rings, sewing machines, and other items with coupon values.

Pričnite spravljati Nebo ali Zira kupone in prednje dele škatlic in dobili boste ta krasna darila

ZASTONJ

Pošljite za katalog, ki navaja številna lepa darila

Pošljite po katalog, ki navaja številna druga lepa darila.

Nebo in Zira sprednji deli škatlic so vredni vsak pol centa v gotovini ali pa štejejo kot celi kuponi za darila.

Pošljite kuponi po pošti (ne paketni pošti) ali ekspresu plačano vnaprej.

NEBO OR ZIRA DEPARTMENT
95 First Street,
Jersey City, N. J.

Advertisement for F. Kerze Co. featuring an American flag and text about social services.

Advertisement for Edini slovenski pogrebnik (MARTIN BARETINČIĆ) with address and phone number.

Large advertisement for Jos. Triner's American Bitter Wine, including a bottle illustration, coupon, and detailed text about its health benefits.